KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 6.12.2024 r.
COM(2024) 571 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

SIÓDME SPRAWOZDANIE W RAMACH MECHANIZMU ZAWIESZAJĄCEGO ZWOLNIENIE Z OBOWIĄZKU WIZOWEGO

Spis treści

WPROWADZENIE **2**

I. SĄSIEDZTWO UE **6**

1. PAŃSTWA OBJĘTE SYSTEMEM BEZWIZOWYM OD MNIEJ NIŻ 7 LAT **6**

GRUZJA **6**

UKRAINA **13**

KOSOWO* **20**

2. PAŃSTWA OBJĘTE SYSTEMEM BEZWIZOWYM OD WIĘCEJ NIŻ 7 LAT **26**

ALBANIA **26**

BOŚNIA I HERCEGOWINA **30**

REPUBLIKA MOŁDAWII **34**

CZARNOGÓRA **38**

MACEDONIA PÓŁNOCNA **42**

SERBIA **45**

II. PAŃSTWA WSCHODNIOKARAIBSKIE **48**

III. AMERYKA ŁACIŃSKA **52**

WNIOSKI **57**

* *Użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.*

WPROWADZENIE

Liberalizacja reżimu wizowego jest ważnym elementem unijnego zestawu narzędzi służących prowadzeniu współpracy z państwami trzecimi w dziedzinie migracji, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Ułatwia ona mobilność i kontakty międzyludzkie. Może pobudzić sektor podróży i turystyki oraz promować wymianę kulturalną i akademicką. Może również wspierać stosunki dyplomatyczne i współpracę międzynarodową oraz ułatwiać rozwój kontaktów politycznych w różnych dziedzinach, począwszy od współpracy handlowej i gospodarczej, bezpieczeństwa, po innowacje i technologie.

Jednocześnie monitorowanie przez Komisję unijnych systemów bezwizowych pokazało, że **ruch bezwizowy może być również źródłem poważnych wyzwań w zakresie migracji i bezpieczeństwa, którymi należy się zająć**. W niniejszym sprawozdaniu nadal zwraca się szczególną uwagę na dostosowanie polityki wizowej, programy obywatelstwa dla inwestorów, współpracę w zakresie readmisji i bezzasadne wnioski o udzielenie azylu. Głównym celem zwolnień z obowiązku wizowego, które UE przyznała państwom trzecim, jest ułatwienie podróżowania przez umożliwienie bezwizowego wjazdu i krótkich pobytów na terytorium strefy Schengen przez maksymalnie 90 dni w każdym 180-dniowym okresie. Osobom stanowiącym zagrożenie dla bezpieczeństwa UE i jej państw członkowskich nie należy zezwalać na podróżowanie bez wizy do strefy Schengen, a osoby, które ubiegają się o ochronę międzynarodową lub chcą osiedlić się na dłuższy okres w UE, powinny korzystać z odpowiednich programów i dróg migracji.

W październiku 2023 r. Komisja zaproponowała **zmianę mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego**[1], aby lepiej sprostać wyzwaniom wynikającym z systemów bezwizowych i wszelkim ewentualnym nadużyciom związanym z ruchem bezwizowym przez łatwiejsze uruchamianie mechanizmu i zwiększenie jego skutku odstraszającego. Komisja zachęca Parlament Europejski i Radę do szybkiego zakończenia negocjacji w sprawie wniosku i zapewnienia jego przyjęcia.

Zakres sprawozdania – nowe podejście strategiczne i globalne

Stałe monitorowanie przez Komisję unijnych systemów bezwizowych ma kluczowe znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania polityki wizowej UE i ogólnego bezpieczeństwa strefy Schengen. W art. 8 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2018/1806 („rozporządzenie wizowe”)[2] zobowiązano Komisję do zapewnienia odpowiedniego monitorowania, czy państwa, których obywatele są zwolnieni z obowiązku wizowego podczas podróży do strefy Schengen w związku z pomyślnym zakończeniem dialogu w sprawie liberalizacji reżimu wizowego, nadal spełniają wymagania dotyczące zwolnienia z obowiązku wizowego, oraz do regularnego składania sprawozdań Parlamentowi Europejskiemu i Radzie. W tym celu **od 2017 r. Komisja przyjęła sześć sprawozdań w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego**[3], które dotyczą **partnerów zwolnionych z obowiązku wizowego na Bałkanach Zachodnich** (Albania, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra,

[1] Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) 2018/1806 w odniesieniu do zmiany mechanizmu zawieszającego, COM(2023) 642 final.

[2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1806 z dnia 14 listopada 2018 r. wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu, Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 39.

[3] COM(2017) 815 final (pierwsze sprawozdanie); COM(2018) 856 final (drugie sprawozdanie); COM(2020) 325 final (trzecie sprawozdanie); COM(2021) 602 final (czwarte sprawozdanie), COM(2022) 715 final/2 (piąte sprawozdanie), COM(2023) 730 final (szóste sprawozdanie).

Macedonia Północna i Serbia) **oraz państwa należące do regionu Partnerstwa Wschodniego** (Gruzja, Republika Mołdawii – zwana dalej Mołdawią – i Ukraina).

W następstwie komunikatu z maja 2023 r.[4] w szóstym sprawozdaniu przyjęto szersze podejście w celu zapewnienia, aby **monitorowanie i sprawozdawczość były bardziej kompleksowe i strategiczne, a tym samym wykraczały poza sąsiedztwo UE i obejmowały wszystkie państwa trzecie zwolnione z obowiązku wizowego i stanowiące szczególne wyzwania**, które – jeśli nie zostaną wyeliminowane – mogą doprowadzić do uruchomienia mechanizmu zawieszającego. W związku z tym Komisja po raz pierwszy rozszerzyła zakres geograficzny sprawozdania i objęła nim również **sześć państw trzecich zwolnionych z obowiązku wizowego, które prowadzą programy obywatelstwa dla inwestorów**, a mianowicie Antiguę i Barbudę, Dominikę, Grenadę, Saint Kitts i Nevis, Saint Lucia i Vanuatu[5].

Sąsiedztwo UE

Niniejsze siódme sprawozdanie, zgodnie z wymogami art. 8 ust. 4 rozporządzenia wizowego, w dalszym ciągu zawiera pełną ocenę tego, czy **Gruzja** i **Ukraina** nadal spełniają wymogi liberalizacji reżimu wizowego, ponieważ państwa te zakończyły dialog w sprawie liberalizacji reżimu wizowego mniej niż siedem lat temu. Ponadto w następstwie pomyślnego zakończenia dialogu między UE a Kosowem w sprawie liberalizacji reżimu wizowego oraz stosowania zwolnienia z obowiązku wizowego dla Kosowa od 1 stycznia 2024 r.[6] niniejsze sprawozdanie zawiera również pierwszą analizę prospektywną dotyczącą tego, czy **Kosowo** nadal spełnia wymogi liberalizacji reżimu wizowego.

Jeśli chodzi o kraje, które zakończyły dialog w sprawie liberalizacji reżimu wizowego ponad siedem lat temu[7] (**Albania, Bośnia i Hercegowina, Mołdawia, Czarnogóra, Macedonia Północna** i **Serbia**), w sprawozdaniu nadal wskazuje się konkretne wyzwania wynikające z ruchu bezwizowego lub stwarzające szczególne ryzyko migracji nieuregulowanej lub zagrożenia dla bezpieczeństwa UE; wyzwaniami takimi są na przykład dostosowanie polityki wizowej, programy obywatelstwa dla inwestorów, współpraca w zakresie readmisji lub bezzasadne wnioski o udzielenie azylu.

W przypadku wszystkich partnerów objętych procesem rozszerzenia kwestie związane z punktami odniesienia uwzględnionymi w ukończonych dialogach w sprawie liberalizacji reżimu wizowego ocenia się w ramach procesu rozszerzenia, na podstawie rozdziału 23 „Wymiar sprawiedliwości i prawa podstawowe” i rozdziału 24 „Sprawiedliwość, wolność i bezpieczeństwo”, a także szczegółowo uwzględnia w corocznym pakiecie Komisji „rozszerzenie”. Od 2024 r. cztery kraje

---

4 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie monitorowania systemów bezwizowych UE, COM(2023) 297 final.

5 Niniejsze sprawozdanie nie obejmuje Vanuatu, ponieważ ostateczna ocena Komisji dotycząca zagrożeń dla bezpieczeństwa wynikających z programów obywatelstwa dla inwestorów Vanuatu została przedstawiona 31 maja 2024 r. w sprawozdaniu Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącym zawieszenia zwolnienia obywateli Vanuatu z obowiązku wizowego, COM(2024) 366 final.

6 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/850 z dnia 19 kwietnia 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2018/1806 wymieniającego państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Kosowo (Użycie tej nazwy pozostaje bez wpływu na stanowiska dotyczące statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.)) (Dz.U. L 110 z 25.4.2023, s. 1).

7 W art. 8 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2018/1806 zobowiązano Komisję do składania sprawozdań tylko przez okres siedmiu lat od daty wejścia w życie liberalizacji reżimu wizowego dla tych państw trzecich; następnie Komisja może nadal składać sprawozdania, gdy uzna to za niezbędne lub na wniosek Parlamentu Europejskiego lub Rady.

objęte procesem rozszerzenia (Albania, Czarnogóra, Macedonia Północna i Serbia) uwzględnia się również w sprawozdaniu Komisji na temat praworządności.

Jako element programu reform w ramach planu wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich partnerzy z Bałkanów Zachodnich zobowiązali się do przeprowadzenia reform dotyczących „kwestii podstawowych" w procesie akcesyjnym, które obejmują konkretne zobowiązania dotyczące walki z przestępczością zorganizowaną i walki z korupcją oraz dostosowania polityki wizowej.

W odniesieniu do **Bałkanów Zachodnich** sprawozdanie opiera się na bieżącej realizacji planu działania UE w zakresie migracji wzdłuż tego szlaku, przedstawionego przez Komisję 5 grudnia 2022 r.[8] Plan działania stanowił odpowiedź, oprócz innych wyzwań, na gwałtowny wzrost migracji nieuregulowanej do UE szlakiem zachodniobałkańskim w 2022 r. Zwiększona liczba przekroczeń granic zewnętrznych państw członkowskich z tego regionu była – do pewnego stopnia – wynikiem wtórnych przepływów obywateli państw trzecich, którzy przybyli do Bałkanów Zachodnich bez wiz i kontynuowali podróż dalej do UE. Wspólne wdrażanie planu działania przez UE i region przyczyniło się do zmniejszenia presji migracyjnej na szlaku zachodniobałkańskim o prawie jedną trzecią w 2023 r. w porównaniu z 2022 r. oraz do dalszego spadku o 79 % według wstępnych danych z pierwszych dziewięciu miesięcy 2024 r. w porównaniu z tym samym okresem w 2023 r. To wspólne wdrażanie przyczyniło się również do dalszego zacieśnienia współpracy między UE a partnerami z Bałkanów Zachodnich w dziedzinie zarządzania migracją. Plan działania obejmuje zarządzanie granicami, zdolność udzielania azylu i zdolność przyjmowania, zwalczanie przemytu migrantów, współpracę w zakresie readmisji i powroty, jak również dostosowanie polityki wizowej.

Ogólnie rzecz biorąc, we wszystkich tych obszarach polityki utrzymano dobre tempo realizacji dzięki większemu zaangażowaniu partnerów z Bałkanów Zachodnich na wszystkich szczeblach i skierowanym do nich działaniom informacyjnym. Prace należy jednak kontynuować. Migracja nieuregulowana pozostaje wyzwaniem dla partnerów z Bałkanów Zachodnich. W regionie przywrócono obowiązek wizowy – pod koniec 2022 r. i na początku 2023 r. – dla niektórych kluczowych narodowości w związku ze wzrostem liczby przybywających osób o nieuregulowanym statusie w 2022 r. Konieczne jest jednak większe dostosowanie polityki wizowej i wzmocnienie kontroli osób przybywających do tego regionu bez wiz. Głównymi priorytetami pozostają zwalczanie przemytu migrantów i handlu ludźmi, a także zapewnienie skutecznych powrotów. Komisja zwiększyła wsparcie finansowe, przeznaczając na działania związane z migracją w regionie w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III) łączne środki w wysokości 351,9 mln EUR (2021–2024). Obejmuje ono programy regionalne „Wsparcie UE na rzecz wzmocnienia walki z przemytem migrantów i handlem ludźmi na Bałkanach Zachodnich" (36 mln EUR), „Wsparcie regionalne UE na rzecz systemów zarządzania migracjami dostosowanych do wymogów udzielania ochrony na Bałkanach Zachodnich, FAZA III" (19,2 mln EUR) oraz „Wsparcie regionalne UE na rzecz bezpieczeństwa granic na Bałkanach Zachodnich" (7 mln EUR).

W sprawozdaniu wykorzystano informacje przekazane przez partnerów, których ono dotyczy, Europejską Służbę Działań Zewnętrznych i delegatury Unii, właściwe unijne agencje wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych[9] oraz państwa członkowskie[10]. Uwagi te zostały uwzględnione

[8] https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf

[9] Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex), Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust) oraz Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol).

[10] Uwagi na temat odpowiednich przykładów współpracy z odnośnymi państwami w dziedzinie migracji i bezpieczeństwa przedstawiło dwadzieścia państw członkowskich.

w odpowiednich ocenach zawartych w sprawozdaniu. W niniejszym siódmym sprawozdaniu oceniono działania podjęte przez odnośnych partnerów w 2023 r., dokonując aktualizacji w odniesieniu do 2024 r. w przypadku gdy uznano, że mają one istotny wpływ na tegoroczne zalecenia. Obejmuje ono także informacje na temat współpracy operacyjnej z UE i państwami członkowskimi[11] i zawiera przegląd tendencji migracyjnych[12] odzwierciedlających dane Eurostatu za rok statystyczny 2023, w tym zmiany w stosunku do 2022 r.

Ameryka Łacińska i Karaiby

Podobnie jak w przypadku szóstego sprawozdania, w którym zastosowano już nowe podejście określone we wniosku ustawodawczym w sprawie zmiany mechanizmu zawieszającego[13], niniejszym sprawozdaniem objęto również **inne obszary geograficzne poza sąsiedztwem UE** i skoncentrowano się na państwach zwolnionych z obowiązku wizowego, w których pojawiły się konkretne problemy i może być potrzebna dalsza współpraca w celu sprostania konkretnym wyzwaniom związanym z migracją lub bezpieczeństwem, a wyzwania te można było ocenić w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego. W tym względzie w niniejszym sprawozdaniu nadal ujęto w ocenie kraje objęte systemem bezwizowym, które prowadzą programy obywatelstwa dla inwestorów w regionie **wschodnich Karaibów**, i przedstawiono ocenę państw **Ameryki Łacińskiej** objętych systemem bezwizowym.

Jak stwierdzono we wspólnym komunikacie z 2023 r. w sprawie nowego programu na rzecz stosunków między UE a Ameryką Łacińską i Karaibami[14], **UE oraz Ameryka Łacińska i Karaiby są dla siebie naturalnymi partnerami, w oparciu o łączące je unikalne historyczne i kulturowe powiązania, silne więzy społeczno-gospodarcze oraz wspólne zaangażowanie w działanie na rzecz pokoju, demokracji, praw podstawowych i multilateralizmu**. Partnerstwo to skupia się w pierwszym rzędzie na ludziach: mobilność i kontakty międzyludzkie stanowią kluczowe elementy służące wzmocnieniu tych powiązań. Jednocześnie monitorowanie przez Komisję unijnych systemów bezwizowych z partnerami z Ameryki Łacińskiej i Karaibów ukazało pewne szczególne **wyzwania związane z migracją i bezpieczeństwem**. Wyzwania te wynikają w szczególności z funkcjonowania programów obywatelstwa dla inwestorów w pięciu krajach w regionie wschodnich Karaibów oraz z rosnącej liczby bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu składanych w UE przez obywateli niektórych krajów Ameryki Łacińskiej. W dwóch ostatnich sekcjach niniejszego sprawozdania przedstawiono przeprowadzoną przez Komisję ocenę tych problemów i zalecenia dotyczące sposobu ich rozwiązania.

---

11 Na potrzeby niniejszego sprawozdania termin „państwa członkowskie” oznacza te państwa członkowskie, które stosują rozporządzenie (UE) 2018/1806 („rozporządzenie wizowe”), tj. wszystkie państwa członkowskie (z wyjątkiem Irlandii) oraz państwa stowarzyszone w ramach Schengen.

12 Chociaż kryteria liberalizacji reżimu wizowego związane z migracją ograniczają się do polityk migracyjnych zainteresowanych państw trzecich, sekcja dotycząca tendencji migracyjnych odzwierciedla migrację nieuregulowaną do państw członkowskich, odmowy wjazdu wydane przez państwa członkowskie oraz wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone w państwach członkowskich przez obywateli państw objętych sprawozdaniem.

13 Art. 8d ust. 2 wniosku.

14 JOIN(2023) 17 final.

I. SĄSIEDZTWO UE

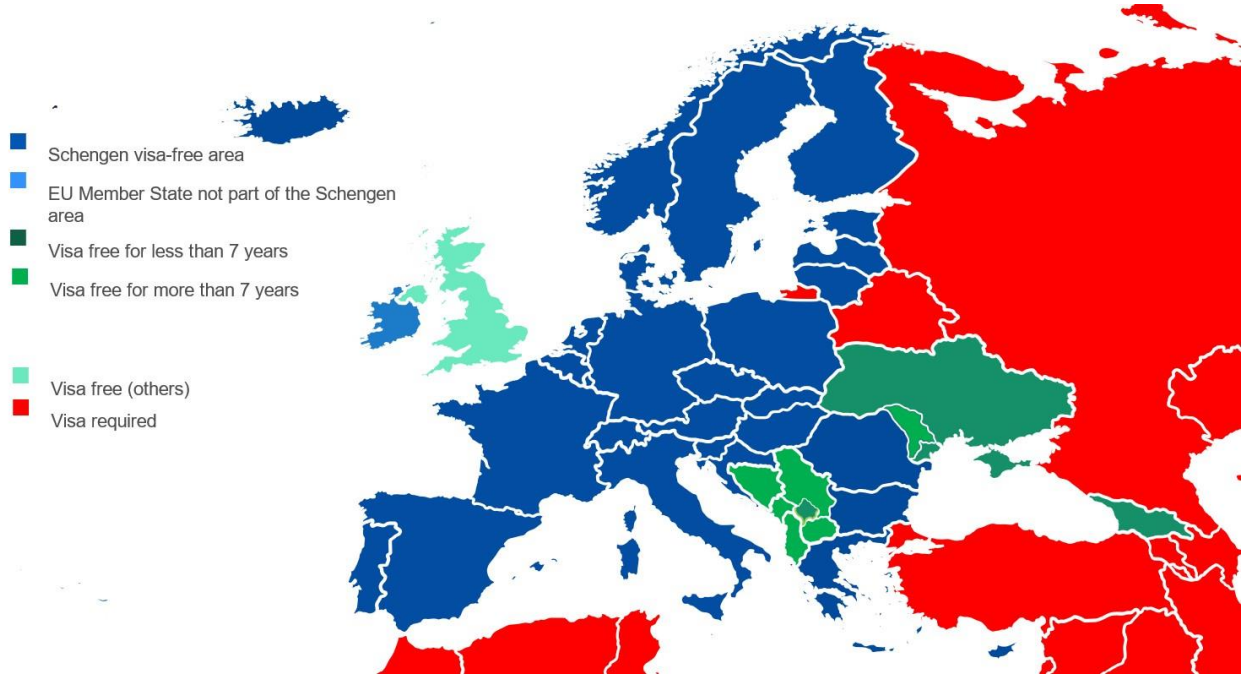

1. PAŃSTWA OBJĘTE SYSTEMEM BEZWIZOWYM OD MNIEJ NIŻ 7 LAT

GRUZJA

1. Dostosowanie polityki wizowej

W Gruzji obowiązuje ruch bezwizowy z 25 państwami, które są wymienione w unijnym wykazie państw objętych obowiązkiem wizowym[15]: Armenią, Azerbejdżanem, Bahrajnem, Białorusią, Belize, Botswaną, Chinami (umowa o zwolnieniu z obowiązku wizowego podpisana w kwietniu 2024 r.), Republiką Dominikańską, Ekwadorem, Iranem, Jordanią, Kazachstanem, Kuwejtem, Kirgistanem, Libanem, Omanem, Katarem, Rosją, Arabią Saudyjską, Republiką Południowej Afryki, Tadżykistanem, Tajlandią, Turcją, Turkmenistanem i Uzbekistanem.

Gruzja nie poczyniła żadnych postępów w większym dostosowaniu polityki wizowej; przeciwnie, podpisanie umowy w sprawie zniesienia wiz z Chinami w kwietniu 2024 r. zwiększyło rozbieżność z polityką wizową UE. Gruzja twierdzi, że ponieważ nie ma żadnej bezpośredniej granicy lądowej z UE, fakt, że nie dostosowała polityki wizowej nie stanowi zagrożenia dla UE pod względem nielegalnej migracji lub bezpieczeństwa. Komisja przypomina jednak, że dostosowanie polityki wizowej jest kluczowym celem dla wszystkich krajów sąsiadujących z UE, które aspirują do członkostwa w UE. W związku z tym Komisja oczekuje, że Gruzja poczyni postępy w dostosowywaniu polityki wizowej.

2. Bezpieczeństwo dokumentów, w tym biometria

Gruzja wydaje paszporty biometryczne od 2010 r. Paszporty niebiometryczne zostaną całkowicie wycofane do 1 stycznia 2025 r., kiedy to upłynie termin ważności ostatnich paszportów znajdujących

[15] Załącznik I do rozporządzenia (UE) 2018/1806.

się obecnie w obiegu[16]. W ramach współpracy z Interpolem Gruzja wymienia informacje na temat zagubionych i skradzionych paszportów.

W grudniu 2023 r. przyjęto ustawę nakazującą, aby do 1 lipca 2024 r. wycofano nieelektroniczne dowody tożsamości wydane przed 28 lipca 2011 r. oraz zastąpiono je elektronicznymi dowodami tożsamości.

3. Zintegrowane zarządzanie granicami, zarządzanie migracjami, polityka azylowa

W marcu 2023 r. Gruzja przyjęła strategię zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2023–2027, a w sierpniu 2023 r. przyjęła plan działania dotyczący strategii zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2023–2027. Gruzja nadal inwestowała w rozwój bezpieczeństwa granic, m.in. przez utworzenie w 2023 r. górskiej jednostki szybkiego reagowania. Uruchomiono plan współpracy w zakresie ochrony granic z jednym państwem członkowskim UE, a z innym państwem członkowskim UE podpisano umowę techniczną w sprawie współpracy marynarki wojennej, obejmującą gruzińską straż przybrzeżną.

Gruzja współpracuje w sposób zorganizowany z Fronteksem. Obserwatorzy Fronteksu są obecni na pięciu przejściach granicznych (na lotniskach w Tbilisi i Kutaisi, lądowym przejściu granicznym Sarpi oraz sezonowo w porcie lotniczym i morskim w Batumi). W 2023 r. w Gruzji rozmieszczono łącznie 28 funkcjonariuszy Fronteksu. Gruzińscy funkcjonariusze policji byli oddelegowani do 12 portów lotniczych państw członkowskich (w 2023 r. łącznie 24 funkcjonariuszy). Głównym celem tej współpracy jest zapobieganie nadużywaniu przez obywateli Gruzji ruchu bezwizowego, w tym przez składanie bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu (zob. poniżej).

Gruzja jest członkiem sieci analizy ryzyka w ramach Partnerstwa Wschodniego – regionalnej platformy wymiany informacji i danych wywiadowczych kierowanej przez Frontex. Od 2019 r. Akademia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Gruzji ma status akademii partnerskiej Fronteksu. Gruzja uczestniczyła we wspólnej operacji obejmującej punkty koordynacyjne w powietrzu, na lądzie i na morzu w 2023 r. poprzez wymianę najlepszych praktyk i wizyty/rozmieszczanie ekspertów Fronteksu ds. zarządzania granicami. Współpraca z Fronteksem obejmowała również programy szkoleniowe (np. dostosowane do potrzeb briefingi dotyczące przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów i osób podszywających się), wizyty studyjne, doradztwo ekspertów i wymiany w ramach programu wymiany pracowników 2023.

Kontynuowano dwustronną/wielostronną współpracę z państwami członkowskimi w zakresie zarządzania granicami/migracji, w tym kontakty/wizyty na wysokim szczeblu, oddelegowanie urzędników łącznikowych państw członkowskich do Gruzji, specjalistyczne szkolenia i doradztwo ekspertów, z naciskiem na wykrywanie podrobionych dokumentów i walkę z sieciami przestępczości zorganizowanej specjalizującymi się w przemycie migrantów.

Gruzja wdrożyła zalecenie zawarte w szóstym sprawozdaniu dotyczącym mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego i dołączyła do planu działań operacyjnych EMPACT (europejskiej multidyscyplinarnej platformy przeciwko zagrożeniom przestępstwami) dotyczącego przemytu migrantów na lata 2024–2025. W 2023 r. uczestniczyła w sześciu planach działań operacyjnych i 77 działaniach operacyjnych. Współpraca w ramach programu EMPACT doprowadziła również do wdrożenia projektu „Dotacja o niskiej wartości" koncentrującego się na walce z gruzińskimi zorganizowanymi grupami przestępczymi w UE.

[16] W dniu 1 stycznia 2024 r. liczba nadal ważnych paszportów niebiometrycznych wynosiła 2 012.

Jeśli chodzi o readmisję i powroty, kilka państw członkowskich UE i Frontex wskazały na bliską współpracę z władzami gruzińskimi. Gruzja regularnie akceptowała operacje powrotowe zarówno lotami czarterowymi, jak i regularnymi. Na wniosek Gruzja udostępniła również swoją eskortę na potrzeby organizacji zbiorowych operacji powrotowych. Ponadto gruzińskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych rozszerzyły współpracę z Fronteksem w zakresie identyfikacji osób powracających nieposiadających dokumentów podróży. W tym celu ministerstwa te przeprowadziły szkolenie dla stałej służby i państw członkowskich w dziedzinie wykorzystania gruzińskiego systemu zarządzania sprawami dotyczącymi readmisji do celów elektronicznego składania wniosków o identyfikację takich osób.

Gruzja kontynuowała wysiłki na rzecz rozwiązania problemu bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu składanych przez jej obywateli w państwach członkowskich UE. W oparciu o zmiany z 2021 r. w ustawie o zasadach dotyczących obywateli Gruzji opuszczających Gruzję i wjeżdżających na jej terytorium władze gruzińskie kontynuowały „kontrole wyjazdowe" na gruzińskich przejściach granicznych. W okresie od 1 stycznia 2021 r. do 1 kwietnia 2024 r. na granicy zatrzymano łącznie 7 910 obywateli Gruzji, którzy zamierzali podróżować do UE. Władze gruzińskie nadal zwalczały migrację nieuregulowaną poprzez ściganie karne osób i grup zaangażowanych w przemyt migrantów, w tym osób i grup dostarczających fałszywe informacje na potrzeby wniosków o udzielenie azylu w UE. W 2023 r. skazano trzy osoby (11 w 2022 r.).

Gruzja współpracowała również z IOM, w ramach partnerstwa z Biurem UNHCR, w związku z projektem „Skuteczne zarządzanie migracją na rzecz zrównoważonych powrotów i reintegracji obywateli gruzińskich" w celu wspierania bezpiecznych, uporządkowanych i trwałych powrotów i reintegracji obywateli gruzińskich, a także z IOM/WHO w sprawie migracji ze względów zdrowotnych z Gruzji i bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu w strefie Schengen (w ramach projektu „Gruzja Cares").

4. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W 2023 r. liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych przez obywateli Gruzji w państwach członkowskich spadła o 8 % w porównaniu z 2022 r., przy czym w 2023 r. złożono 24 375 wniosków (w 2022 r. 26 555). Wskaźnik przyznawania azylu[17] wynoszący 7 % w 2023 r. utrzymywał się na stałym poziomie w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2023 r. odnotowano dziesięć przypadków nielegalnego przekroczenia granicy przez obywateli Gruzji do państw członkowskich UE w porównaniu z 20 w 2022 r. W 2023 r. liczba obywateli Gruzji przebywających nielegalnie w państwach członkowskich wzrosła o 12 % – w 2023 r. wyniosła 24 595 osób w porównaniu z 22 005 w 2022 r. Liczba odmów wjazdu wydanych obywatelom Gruzji zmniejszyła się o 8 % – z 4 015 w 2022 r. do 3 680 w 2023 r.

W 2023 r. liczba decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Gruzji nadal rosła – w 2023 r. wydano 20 240 nakazów w porównaniu z 17 415 w 2022 r., co stanowi wzrost o 16 %. Tę samą tendencję zaobserwowano w odniesieniu do liczby osób odesłanych (10 555 w 2023 r. w porównaniu

[17] Na potrzeby niniejszego sprawozdania wskaźnik przyznawania azylu oblicza się jako stosunek pozytywnych decyzji wydanych w pierwszej instancji (w tym status uchodźcy, status ochrony uzupełniającej oraz krajowy status humanitarny) do całkowitej liczby decyzji wydanych w pierwszej instancji. Aby zapoznać się z definicją, zob. https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_pl

z 7 725 w 2022 r., co stanowi wzrost o 37 %). Odsetek powrotów nieznacznie wzrósł z 44 % w 2022 r. do 52 % w 2023 r.

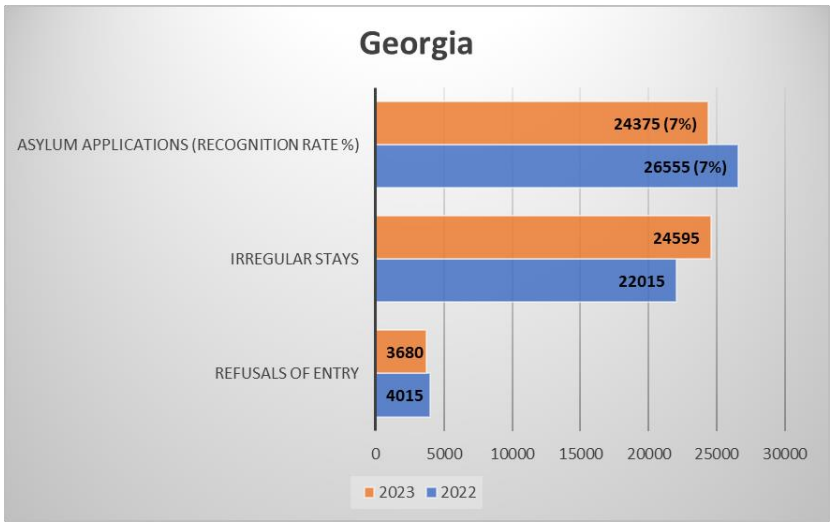

Źródło: Eurostat.

5. Porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

Gruzja kontynuowała współpracę z Europolem i utrzymywała urzędnika łącznikowego w siedzibie głównej Europolu oraz uczestniczy w siedmiu projektach analitycznych Europolu. W okresie od czerwca 2023 r. do marca 2024 r. za pośrednictwem kanału aplikacji sieci bezpiecznej wymiany informacji (SIENA) członkom Europolu i krajom partnerskim udostępniono 1 124 informacje operacyjne dotyczące ponad 13 161 osób. W ramach współpracy z CEPOL-em Gruzja korzystała z różnych specjalistycznych programów szkoleniowych w związku z finansowanym przez UE projektem „Szkolenia i partnerstwo operacyjne przeciw przestępczości zorganizowanej" (TOPCOP). Gruzja kontynuowała współpracę z Eurojustem i uczestniczyła w pracach wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych.

Gruzja kontynuowała wdrażanie krajowej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej na lata 2021–2024, koncentrując się na walce z nielegalnym obrotem środkami odurzającymi i cyberprzestępczością. W następstwie rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie zajęto się kwestią zapobiegania nielegalnemu handlowi bronią i amunicją oraz nielegalnemu obiegowi takiej broni i amunicji, przez wprowadzenie zmian prawnych. Gruzja nadal aktywnie uczestniczyła w grupach roboczych i projektach jako członek Interpolu. Dwa państwa członkowskie UE zaoferowały gruzińskim funkcjonariuszom organów ścigania szkolenia na temat wykrywania sfałszowanych dokumentów i identyfikacji ofiar wykorzystywania seksualnego w internecie.

W lutym 2023 r. Gruzja przyjęła drugą krajową strategię w zakresie narkotyków na lata 2023–2030 (bezpośrednio inspirowaną strategią UE w dziedzinie narkotyków na lata 2021–2025) oraz odpowiedni plan działania na lata 2023–2024. Gruzja kontynuowała współpracę z Agencją Unii Europejskiej ds. Narkotyków (EUDA) na podstawie porozumienia roboczego z 2022 r., a także w kontekście projektu EU4MD II.

Gruzja kontynuowała wdrażanie krajowej strategii na rzecz zwalczania terroryzmu na lata 2022–2026 i związanego z nią planu działania. W 2023 r. aresztowano dwunastu obywateli Gruzji i trzech obywateli państw trzecich pod zarzutem przynależności do organizacji terrorystycznej lub jej wspierania. W 2023 r. Gruzja przystąpiła do uruchomionego przez ONZ programu walki z podróżowaniem za granicę w celach terrorystycznych „goTravel". Gruzja nadal stosowała również

krajową strategię zapobiegania praniu pieniędzy, finansowaniu terroryzmu i rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia oraz wykrywania i zwalczania tego procederu (2023–2026) i realizowała jej plan działania. W 2023 r. Gruzja rozszerzyła współpracę z Europolem w dziedzinie zwalczania terroryzmu i dołączyła do wspólnego zespołu łącznikowego ds. zwalczania terroryzmu (CT JLT) oraz uczestniczyła w licznych projektach analitycznych dotyczących zwalczania terroryzmu.

W szóstym sprawozdaniu dotyczącym mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego zalecono Gruzji przyjęcie nowej strategii antykorupcyjnej i antykorupcyjnego planu działania i zapewnienie odpowiednich zasobów na ich wdrożenie, a także zwrócenie szczególnej uwagi na prowadzenie dochodzeń, ściganie i orzekanie w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu. Gruzja nie opracowała jeszcze nowej krajowej strategii antykorupcyjnej ani antykorupcyjnego planu działania.

W szóstym sprawozdaniu dotyczącym mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego stwierdzono, że Gruzja powinna utworzyć biuro ds. odzyskiwania mienia i biuro ds. zarządzania mieniem oraz zintensyfikować starania w zakresie odzyskiwania mienia. Gruzja współpracuje z unijnymi biurami ds. odzyskiwania mienia, jednak należy jeszcze zastosować się do zalecenia dotyczącego utworzenia biura ds. odzyskiwania mienia. Nie ma również specjalnego podmiotu, któremu powierzono by specjalne zadanie zarządzania odzyskanym mieniem. Zajętym mieniem zarządza Krajowa Agencja Własności Państwowej.

W szóstym sprawozdaniu dotyczącym mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego zalecono zapewnienie przez Gruzję, aby przepisy dotyczące Biura Antykorupcyjnego, specjalnej służby śledczej i służby ochrony danych osobowych uwzględniały zalecenia Komisji Weneckiej. Zmiany w ustawie o Biurze Antykorupcyjnym przyjęte w maju 2024 r. nie uwzględniają kluczowych zaleceń Komisji Weneckiej, w szczególności zaleceń dotyczących rzeczywistej niezależności, neutralności politycznej i funkcji Biura Antykorupcyjnego.

Gruzja przystąpiła do Grupy Państw Przeciwko Korupcji (GRECO). Zgodnie z zaleceniami GRECO w 2023 r. Gruzja zmieniła ustawę o prokuraturze i rozszerzyła zakres systemu ujawniania informacji majątkowych na wszystkich prokuratorów. Sprawozdanie z oceny GRECO dotyczące Gruzji z lipca 2024 r. zawiera zalecenia dotyczące ram strategicznych, kontroli uczciwości i przejrzystości.

6. Stosunki zewnętrzne i prawa podstawowe

W okresie sprawozdawczym Gruzja przyjęła przepisy, których stosowanie narusza prawa podstawowe. Przyjęcie w maju 2024 r. ustawy „o przejrzystości wpływów zagranicznych” oraz przyjęcie we wrześniu 2024 r. pakietu legislacyjnego dotyczącego „wartości rodzinnych i ochrony małoletnich” podważają ogólne ramy prawne ochrony praw podstawowych. Obie inicjatywy naruszają prawa człowieka i podstawowe wolności, w szczególności prawo do wolności zrzeszania się, wypowiedzi i prywatności. Ustawę o przejrzystości wpływów zagranicznych przyjęto w maju 2024 r. pomimo opinii Komisji Weneckiej[18] i ponawianych apeli UE zalecających uchylenie tej ustawy. Ustawa podważa wolność zrzeszania się i wypowiedzi, prawo do prywatności, prawo do udziału w sprawach publicznych, a także zakaz dyskryminacji. Uciążliwe wymogi dotyczące sprawozdawczości i szerokie uprawnienia przyznane Ministerstwu Sprawiedliwości w zakresie

[18] CDL-PI(2023) (coe.int): Pilna opinia w sprawie ustawy o przejrzystości wpływów zagranicznych wydana przez Komisję Wenecką 21 maja 2024 r.

kontroli organizacji społeczeństwa obywatelskiego i mediów zwiększają ryzyko selektywnego i arbitralnego stosowania.

W konkluzjach z 27 czerwca 2024 r. Rada Europejska podkreśliła, że przyjęta ustawa „o przejrzystości wpływów zagranicznych" stanowi regres względem co najmniej trzech z dziewięciu kroków określonych w zaleceniu Komisji dotyczącym statusu kraju kandydującego (dezinformacja, polaryzacja, prawa podstawowe i zaangażowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego). Rada Europejska stwierdziła, że sposób działania rządu Gruzji zagraża ścieżce tego kraju do członkostwa w UE i *de facto* prowadzi do wstrzymania procesu akcesyjnego.

17 września 2024 r. Parlament przyjął pakiet legislacyjny składający się z „ustawy o wartościach rodzinnych i ochronie małoletnich" oraz osiemnastu zmian w obowiązujących przepisach, bez uprzednich konsultacji publicznych i szczegółowej analizy zgodności z normami europejskimi i międzynarodowymi. Pakiet legislacyjny dotyczący wartości rodzinnych i ochrony małoletnich, podpisany 3 października, podważa prawa podstawowe narodu gruzińskiego i zwiększa stygmatyzację i dyskryminację. Działania ustawodawcze i ciągłe utrzymywanie się homofobicznej mowy nienawiści sprawiły, że osoby LGBTIQ w Gruzji otacza atmosfera coraz bardziej wroga i stygmatyzująca.

Plan działania na lata 2024–2026 dotyczący wdrożenia strategii w zakresie praw człowieka przyjęto po ograniczonym procesie konsultacji i nie zawiera on przepisów dotyczących osób LGBTIQ i ochrony prywatności. Plan działania częściowo odnosi się do wolności religii lub przekonań. Realizacja planu działania jeszcze się nie rozpoczęła i nie określono jasno monitorowania jego realizacji. Nadal nie wyeliminowano znacznych luk w ramach strategicznych w odniesieniu do ochrony praw mniejszości, w tym reprezentacji mniejszości.

W konkluzjach Rady Europejskiej z 17 października 2024 r. potwierdzono, że proces akcesyjny Gruzji został wstrzymany i zaapelowano do władz Gruzji, aby przyjęły demokratyczne, kompleksowe i trwałe reformy, zgodnie z podstawowymi zasadami integracji europejskiej.

Komisja będzie ściśle monitorować wdrażanie ustawy o „przejrzystości wpływów zagranicznych" oraz pakietu legislacyjnego dotyczącego wartości rodzinnych i ochrony małoletnich, biorąc pod uwagę, że przestrzeganie praw podstawowych, w tym skuteczne wdrażanie i polityka antydyskryminacyjna, stanowią konkretne wymogi, na podstawie których przeprowadzono liberalizację reżimu wizowego w Gruzji.

W następstwie zalecenia w sprawie ochrony danych zawartego w piątym sprawozdaniu dotyczącym mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego w czerwcu 2023 r. przyjęto nową ustawę o ochronie danych osobowych, którą zmieniono w maju 2024 r. Kluczowe zalecenia Komisji Weneckiej dotyczące niezależności instytucjonalnej, bezstronności i uprawnień służby ochrony danych osobowych pozostają niezrealizowane.

7. Zalecenia

Biorąc pod uwagę ostatni rozwój wydarzeń w Gruzji, obecnie rozważa się ewentualne uruchomienie mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego w odniesieniu do niektórych kategorii osób. Aby nadal spełniać wszystkie kryteria liberalizacji reżimu wizowego i uniknąć ewentualnego uruchomienia mechanizmu zawieszającego, Gruzja musi podjąć dalsze pilne działania w celu zastosowania się do zaleceń Komisji. Należy podjąć działania w szczególności w następujących kwestiach:

a) zapewnienie i utrzymanie ochrony praw podstawowych wszystkich obywateli Gruzji, w tym wolności zrzeszania się, zgromadzeń i wypowiedzi, prawa do prywatności, prawa do udziału w sprawach publicznych i zakazu dyskryminacji;

b) unikanie i uchylanie wszelkich przepisów, które mogą ograniczać podstawowe prawa i wolności, być sprzeczne z zasadą niedyskryminacji i z odpowiednimi normami europejskimi i międzynarodowymi. W szczególności uchylenie ustawy o „przejrzystości wpływów zagranicznych" i pakietu legislacyjnego dotyczącego „wartości rodzinnych i ochrony małoletnich" oraz zmiana krajowej strategii i planu działania w zakresie praw człowieka w celu zapewnienia pełnego przestrzegania praw osób LGBTIQ;

c) dostosowanie polityki wizowej Gruzji do unijnego wykazu państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności tych państw, które stwarzają zagrożenie związane z migracją nieuregulowaną lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE;

d) zintensyfikowanie działań mających na celu rozwiązanie problemu bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu i nielegalnego pobytu w państwach członkowskich, na przykład działań obejmujących kampanie informacyjne na temat ruchu bezwizowego skierowane do odpowiednich profili migrantów i bardziej rygorystyczne kontrole graniczne;

e) utworzenie biura ds. odzyskiwania mienia i biura ds. zarządzania mieniem oraz podejmowanie dalszych działań w zakresie śledzenia i zamrażania mienia, zarządzania nim, jego konfiskaty i rozporządzania nim;

f) przyjęcie nowej strategii antykorupcyjnej i antykorupcyjnego planu działania, z zapewnieniem odpowiednich zasobów na ich wdrożenie, oraz zwracanie szczególnej uwagi na prowadzenie dochodzeń, ściganie i orzekanie w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu;

g) wprowadzenie zmian do ustawy o Biurze Antykorupcyjnym w celu uwzględnienia kluczowych zaleceń Komisji Weneckiej, w szczególności zaleceń dotyczących rzeczywistej niezależności, neutralności politycznej i funkcji Biura Antykorupcyjnego;

h) dostosowanie ustawy o ochronie danych osobowych do dorobku UE.

UKRAINA

1. Dostosowanie polityki wizowej

W Ukrainie obowiązuje ruch bezwizowy z 15 państwami, które są wymienione w unijnym wykazie państw objętych obowiązkiem wizowym: Armenią, Azerbejdżanem, Bahrajnem, Białorusią, Ekwadorem, Kazachstanem, Kuwejtem, Kirgistanem, Mongolią, Omanem, Katarem, Arabią Saudyjską, Tadżykistanem, Turcją i Uzbekistanem.

W 2023 r. nie poczyniono żadnych postępów w większym dostosowaniu do unijnego wykazu państw objętych obowiązkiem wizowym.

2. Bezpieczeństwo dokumentów, w tym biometria

Ukraina wydaje paszporty biometryczne od 2015 r. Ostatnie paszporty inne niż biometryczne wydano w 2016 r., a ich całkowite wycofanie nastąpi w 2026 r., gdy upłynie termin ich ważności. W maju 2022 r. opracowano i uruchomiono oprogramowanie do usuwania duplikatów w celu określenia duplikatów w krajowym Systemie Weryfikacji Biometrycznej i Identyfikacji obywateli Ukrainy, cudzoziemców i bezpaństwowców, pod administracją Państwowej Służby Migracyjnej Ukrainy. W wyniku przeprowadzonej procedury usuwania duplikatów wykryto 4 581 przypadków duplikatów z bardzo wysokim lub średnim poziomem ufności. Działanie to miało kluczowe znaczenie dla identyfikacji nadużyć finansowych, a także dla właściwego zarządzania informacjami.

Każdy obywatel Ukrainy otrzymuje niepowtarzalny numer krajowy, który nigdy nie ulega zmianie (nawet jeśli dana osoba zmienia nazwisko) i jest umieszczany w każdym dokumencie identyfikacyjnym, w tym w paszporcie.

Pomimo trwającej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie w 2023 r. kontynuowano wydawanie dokumentów tożsamości, z wyjątkiem terytoriów Ukrainy tymczasowo okupowanych przez Rosję, w tym na Krymie. Po tymczasowej przerwie w 2022 r. Ukraina wznowiła w 2023 r. funkcjonowanie rejestru nieważnych paszportów ukraińskich; bazę danych aktualizuje się codziennie. Wymiana informacji na temat skradzionych i utraconych dokumentów między Ukrainą a Interpolem trwa nieprzerwanie.

3. Zintegrowane zarządzanie granicami, zarządzanie migracjami, polityka azylowa

Od początku pełnoskalowej inwazji Rosji duże odcinki ukraińskich granic międzynarodowych znajdują się pod okupacją rosyjską. Zamknięto łącznie 110 przejść granicznych z Rosją i Białorusią oraz przejść granicznych na naddniestrzańskim odcinku granicy z Mołdawią. Kolejnych 49 przejść granicznych na terytoriach tymczasowo okupowanych przez Rosję nie znajduje się już pod kontrolą Ukrainy. W sektorach znajdujących się pod kontrolą rządu ukraińskiego zarządzanie granicami kontynuowano jednak nieprzerwanie.

W lipcu 2023 r. zmieniono strategię zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2023–2025. W grudniu 2023 r. przyjęto plan działania na rzecz wdrożenia strategii. W czerwcu 2023 r. oficjalnie przyjęto krajową metodykę oceny jakości wdrażania, opracowaną z pomocą ekspertów UE. Następnie powołano wspólną grupę roboczą ds. kontroli jakości w zarządzaniu granicami, w skład której wchodzą Frontex i misja doradcza Unii Europejskiej na rzecz reformy cywilnego sektora bezpieczeństwa na Ukrainie (EUAM) w charakterze obserwatorów.

W 2023 r. podjęto znaczne wysiłki w celu modernizacji wyposażenia technicznego na wszystkich przejściach granicznych pozostających pod kontrolą Ukrainy. Ukraińskie służby graniczne otrzymały od niektórych państw członkowskich UE znaczne ilości sprzętu i specjalistyczne szkolenia. Przez cały

2023 r. pomyślnie realizowano dotację Fronteksu na wsparcie Państwowej Straży Granicznej Ukrainy w wysokości 12 mln EUR. Zakupiony sprzęt stanowił solidny wkład techniczny w utrzymanie podstawowych funkcji zintegrowanego zarządzania granicami przez ukraińskich partnerów instytucjonalnych. Dotacja umożliwiła zwiększenie zdolności, zwłaszcza na zachodnich granicach kraju, i przygotowała grunt pod wznowione wspólne działania operacyjne.

Kontynuowano wspólne patrole ze służbami granicznymi niektórych państw członkowskich UE.

W czerwcu 2023 r. Ukraina przyjęła dwie nowe ustawy o migracji i zaktualizowała m.in. procedury wydawania i cofania dokumentów pobytowych oraz kary za nielegalny pobyt.

Ograniczony dostęp do Ukrainy drogą powietrzną i morską oraz fakt, że całe terytorium, w tym granice, jest objęte stanem wojennym, spowodowały zmniejszenie zarówno regularnej, jak i nieregularnej migracji do Ukrainy, z Ukrainy i przez jej terytorium. W 2023 r. na granicach z Ukrainą przechwycono łącznie 5 467 migrantów o nieuregulowanym statusie (12 094 w 2022 r.), a na terytorium Ukrainy wykryto 3 389 migrantów o nieuregulowanym statusie (5 062 w 2022 r.); wśród tych ostatnich 45 % stanowili obywatele Rosji, Azerbejdżanu i Mołdawii.

Ukraina nadal zwalczała handel ludźmi i nadal angażowała się we wdrażanie wspólnego planu zwalczania handlu ludźmi, aby przeciwdziałać zagrożeniom związanym z handlem ludźmi i wspierać potencjalne ofiary wśród osób uciekających przed wojną w Ukrainie. Ukraina aktywnie uczestniczy w regularnych spotkaniach unijnej sieci krajowych koordynatorów i sprawozdawców oraz w transgranicznym egzekwowaniu prawa i we współpracy sądowej z państwami członkowskimi i agencjami UE. W 2024 r. wzięła udział w 19 działaniach operacyjnych zorganizowanych w ramach EMPACT oraz w kilku wspólnych zespołach dochodzeniowo-śledczych przeciwko zorganizowanym grupom przestępczym zajmującym się handlem ludźmi. Ze względu na trudności gospodarcze i rosyjską agresję wojskową obywatele Ukrainy są nadal narażeni na handel ludźmi. W związku z tym należy kontynuować działania określone we wspólnym planie zwalczania handlu ludźmi.

Współpraca między Ukrainą a Fronteksem opiera się na porozumieniu roboczym podpisanym w 2007 r. W 2023 r. Frontex nadal zapewniał odpowiednie doradztwo w ramach swojego mandatu i pomagał władzom ukraińskim w zaspokajaniu pilnych potrzeb w zakresie budowania zdolności oraz w procesie refleksji nad nowymi wieloletnimi ramami zintegrowanego zarządzania granicami.

W 2023 r. nie odbyły się żadne posiedzenia Wspólnego Komitetu ds. Readmisji UE–Ukraina. W 2023 r. kontynuowano jednak rozwój współpracy z państwami członkowskimi UE w zakresie readmisji i podpisano protokoły wykonawcze z Rumunią i Łotwą.

Ukraina kontynuowała współpracę z IOM, ICMPD i UNHCR.

W Ukrainie nadal rozpatrywano wnioski o udzielenie azylu. Liczba wniosków znacznie zmalała jednak od czasu rosyjskiej pełnoskalowej inwazji w dniu 24 lutego 2022 r. – w 2021 r. złożono 1 198 wniosków, ale tylko 205 w 2022 r. i 109 w 2023 r. Liczba pozytywnych decyzji spadła ze 157 w 2021 r. do 46 w 2022 r. i 53 w 2023 r. Na koniec 2023 r. w Ukrainie przebywało 2 520 uchodźców lub osób objętych ochroną uzupełniającą.

4. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji, tymczasowej ochrony, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej i readmisji

Po uruchomieniu dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony[19] w 2022 r. od 5 listopada 2024 r. **szacowana liczba aktywnych rejestracji do celów tymczasowej ochrony** w 27 państwach członkowskich, Norwegii, Islandii i Szwajcarii, według danych zamieszczonych na platformie tymczasowej ochrony i przekazywanych za pośrednictwem sieci ds. planu gotowości i zarządzania kryzysowego, wynosi **4 569 496**, z czego **4424 322** w **państwach członkowskich UE**. Liczba nieaktywnych rejestracji na platformie wynosi 436 095. Niemcy, Polska i Czechy nadal są państwami członkowskimi, które przyjęły najwięcej beneficjentów tymczasowej ochrony (Niemcy 1,13 mln, Polska prawie 1 mln i Czechy blisko 400 000)[20]. W 2023 r. w UE wydano 1 056 020 decyzji o nadaniu tymczasowej ochrony, co odpowiada jednej czwartej liczby decyzji podjętych w 2022 r.[21]

W 2023 r. liczba obywateli Ukrainy ubiegających się o ochronę międzynarodową w państwach członkowskich wyniosła 16 145, czyli o 46 % mniej niż w 2022 r. (29 790). W 2023 r. wskaźnik przyznawania azylu utrzymywał się na stałym poziomie (88 %).

Liczba obywateli Ukrainy nielegalnie przekraczających granicę UE w 2023 r. zmniejszyła się o 11 % (4 579 w 2023 r. w porównaniu z 5 148 w 2022 r.). Ustalono, że w 2023 r. liczba obywateli Ukrainy przebywających nielegalnie w UE wyniosła 40 815 (43 360 w 2022 r., spadek o 6 %). Liczba odmów wjazdu wydanych obywatelom Ukrainy zmalała o 37 %, z 28 795 w 2022 r. do 18 235 w 2023 r.

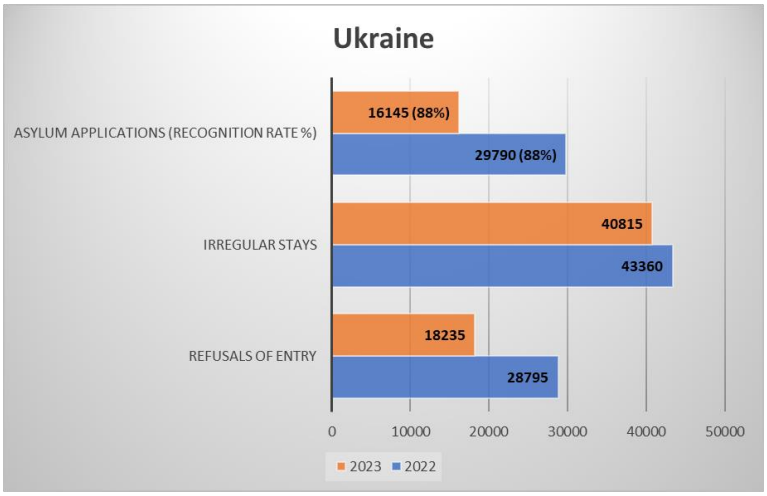

Źródło: Eurostat.

5. Porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

W maju 2023 r. Ukraina przyjęła nadrzędny plan strategiczny na rzecz reformy całego sektora egzekwowania prawa na lata 2023–2027, zawierający ambitne cele. We wrześniu i październiku 2023 r. Ukraina przyjęła zmienione przepisy dotyczące zwalczania prania pieniędzy. W grudniu 2023 r. Ukraina przyjęła nowe przepisy dotyczące zwalczania przemytu towarów i unikania podatków akcyzowych/ceł; w tej dziedzinie władze ukraińskie jako szczególnie poważny problem traktują przemyt tytoniu. W sierpniu 2024 r. Ukraina przyjęła plan działania, który będzie służyć do wdrożenia nadrzędnej strategii na rzecz reformy całego sektora egzekwowania prawa.

Kontynuowano współpracę z UE w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej, w tym za pośrednictwem pięciu wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych z państwami członkowskimi

[19] Decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/382 z dnia 4 marca 2022 r. stwierdzająca istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2001/55/WE i skutkująca wprowadzeniem tymczasowej ochrony, ST/6846/2022/INIT, Dz.U. L 71 z 4.3.2022, s. 1.

[20] Statystyki | Eurostat (europa.eu).

[21] Statystyki | Eurostat (europa.eu).

UE w 2023 r.; osiem kolejnych takich zespołów utworzono na początku 2024 r. Intensywna współpraca miała również miejsce w ramach EMPACT (122 działania operacyjne). Kontynuowano współpracę z UE za pośrednictwem Europolu – wymieniono ponad 28 000 wiadomości za pośrednictwem aplikacji SIENA i prowadzono liczne działania operacyjne przeciwko różnym działaniom przestępczym, takim jak cyberprzestępczość (w tym oszustwa w cyberprzestrzeni), przemyt prekursorów narkotyków, przemyt migrantów, handel ludźmi i nielegalny handel bronią palną.

Podjęto wysiłki na rzecz poprawy rejestracji i kontroli obrotu bronią; w czerwcu 2023 r. uruchomiono jednolity rejestr broni.

5 lipca 2024 r. Rada Ministrów zatwierdziła projekt rozporządzenia opracowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w sprawie utworzenia centrum koordynacyjnego ds. zwalczania nielegalnego obrotu bronią palną, jej komponentami i amunicją, które będzie pełniło funkcję tymczasowego organu konsultacyjnego i doradczego w ramach Rady Ministrów. Główne cele centrum obejmują koordynację działań różnych agencji państwowych zaangażowanych w obrót bronią palną, ułatwianie wymiany informacji oraz opracowywanie przepisów opartych na najlepszych praktykach międzynarodowych. Inicjatywa ta jest zgodna z zaleceniami Komisji Europejskiej przedstawionymi w pakiecie rozszerzeniowym z 2023 r.

Trwa również współpraca operacyjna między UE a Ukrainą w tej dziedzinie, w tym poprzez zespół roboczy w ramach Grupy Roboczej Europejskich Ekspertów ds. Broni Palnej (EFE), w skład którego wchodzą przedstawiciele Ukrainy, pięciu państw członkowskich UE i Europolu. UE zapewniała szkolenia i doradztwo eksperckie koordynowane przez EUAM. Od 2019 r. kwestią nielegalnego handlu bronią palną i inną bronią strzelecką i lekką (BSiL) zajmuje się EUAM w ramach projektu realizowanego przez OBWE („Wspieranie wysiłków Ukrainy na rzecz zwalczania nielegalnego handlu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi”). Projekt bazuje na strategii UE z 2018 r. dotyczącej BSiL i zwiększa zdolności Państwowej Straży Granicznej Ukrainy, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy oraz państwowej służby skarbowej/państwowej służby celnej Ukrainy w zakresie zwalczania nielegalnego handlu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi w Ukrainie. Od 2023 r., po uzyskaniu przez Ukrainę statusu kraju kandydującego, nielegalny handel bronią palną jest również jednym z tematów „dialogu na temat bezpieczeństwa wewnętrznego UE–Ukraina”.

Zgodnie ze strategią UE z 2018 r. na rzecz zwalczania nielegalnej broni palnej, broni strzeleckiej i lekkiej oraz amunicji do tych rodzajów broni UE stale współpracuje z Ukrainą, aby zapobiegać przenikaniu broni palnej i BSiL, amunicji do tych rodzajów broni oraz materiałów wybuchowych. Zaangażowanie UE w przeciwdziałanie ryzyku nielegalnego handlu BSiL i amunicją do tych rodzajów broni koncentrowało się na następujących obszarach: a) wsparcie udzielane za pośrednictwem bieżących decyzji Rady WPZiB wdrażanych przez OBWE, UNDP SEESAC oraz Conflict Armament Research; b) wdrażanie unijnego wykazu działań na rzecz przeciwdziałania przenikaniu broni palnej i innej broni strzeleckiej i lekkiej w kontekście rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie; c) monitorowanie końcowego przeznaczenia pomocy wojskowej udzielanej w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju. UE współpracuje również z Ukrainą i partnerami międzynarodowymi w ramach dialogu na temat bezpieczeństwa wewnętrznego UE–Ukraina; czterostronnych spotkań + UE z Ukrainą; Grupy Dyrektorów ds. Nieproliferacji G-7 oraz regularnego dialogu z państwami trzecimi na temat kontroli broni konwencjonalnej.

Jeśli chodzi o walkę z przemytem narkotyków, nie przyjęto jeszcze państwowej strategii w dziedzinie narkotyków na lata 2023–2030. Ukraina kontynuowała współpracę międzynarodową w tej dziedzinie

z EUDA w oparciu o porozumienie robocze z 2022 r., a także w kontekście projektu EU4MD II, Europolu, w ramach EUBAM i EMPACT.

W walce z cyberprzestępczością (zwłaszcza kradzieżą środków finansowych w wyniku oszustwa lub hakowania) Ukraina intensywnie współpracowała z państwami członkowskimi UE, Europolem i Eurojustem, a także z agencjami USA i państwami trzecimi (np. Gruzją).

W wyniku rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie system wymiaru sprawiedliwości borykał się z bezprecedensową liczbą spraw związanych ze zbrodniami wojennymi i zbrodniami przeciwko ludzkości. Jednym z efektów było utworzenie w kwietniu 2023 r. centrum koordynacyjnego ds. wsparcia ofiar i świadków. Kolejnym następstwem rosyjskiej agresji wojskowej był wzrost liczby aktów sabotażu i terroryzmu (187 w 2023 r.), ukierunkowanych w szczególności na ukraińską infrastrukturę krytyczną, które jeszcze bardziej nadwyrężyły zasoby organów ścigania i bezpieczeństwa, jak również zasoby całego systemu sądowego.

W walce z korupcją Ukraina nadal stosowała strategię antykorupcyjną na lata 2021–2025 oraz państwowy program antykorupcyjny na lata 2023–2025. W sierpniu 2023 r. przyjęto strategię odzyskiwania mienia na lata 2023–2025, a w sierpniu 2024 r. rząd przyjął plan działania na rzecz jej realizacji.

W grudniu 2023 r. przyjęto nową ustawę o wzmocnieniu zdolności instytucjonalnych Krajowego Biura Antykorupcyjnego Ukrainy (NABU) i zwiększono liczbę personelu NABU z 700 do 1 000 osób. Z drugiej strony, pomimo zalecenia zawartego w poprzednich sprawozdaniach dotyczących mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego, nadal nie poczyniono postępów w ustanowieniu niezależnego zakładania podsłuchów przez NABU. W lipcu 2023 r. NABU podpisało umowę o współpracy z Prokuraturą Europejską (EPPO).

1 stycznia 2024 r. przyjęto ustawę o wzmocnieniu niezależności Wyspecjalizowanej Prokuratury Antykorupcyjnej (SAPO); ustawa nadaje SAPO status podmiotu prawnego odrębnego od Prokuratury Generalnej i określa konkurencyjną procedurę wyboru na stanowiska administracyjne w SAPO i na stanowiska prokuratorów, w tym szefa SAPO.

W marcu 2023 r. Ukraina zmieniła przepisy dotyczące wyboru i przygotowania prokuratorów i usprawniła mechanizm rekrutacji i procedur dyscyplinarnych.

Inne środki ustawodawcze związane ze zwalczaniem korupcji przyjęte w 2023 r. obejmowały szereg zmian w przepisach regulujących finansowanie partii politycznych i kampanii wyborczych oraz przywrócenie obowiązków sprawozdawczych w zakresie finansowania partii politycznych, a także zmiany prawne dotyczące przywrócenia obowiązku ujawniania informacji majątkowych przez urzędników publicznych.

W 2023 r. NABU wszczęło 257 dochodzeń (w porównaniu z 187 w 2022 r.). Na podstawie wyników dochodzenia NABU i zgodnie z wytycznymi proceduralnymi SAPO w 2023 r. do Najwyższego Sądu Antykorupcyjnego Ukrainy wpłynęło 100 aktów oskarżenia (w porównaniu z 54 w 2022 r.); sąd wydał 44 prawomocne wyroki skazujące (w tym przeciwko czterem sędziom, jednemu posłowi do parlamentu, dwóm wiceministrom i jednemu urzędnikowi służby cywilnej najwyższej kategorii (A)).

W czerwcu 2024 r. weszła w życie ustawa zmieniająca podstawę prawną Biura Bezpieczeństwa Gospodarczego Ukrainy i stwarzająca otwartą, przejrzystą i konkurencyjną procedurę wyboru kadry kierowniczej i personelu, weryfikacji pracowników oraz niezależnej kontroli wykonania zadań i w ten

sposób przyczyniająca się do zwiększenia rozliczalności, uczciwości i profesjonalizmu w zwalczaniu przestępstw gospodarczych.

6. Stosunki zewnętrzne i prawa podstawowe

Poszanowanie praw podstawowych jest ogólnie zapewnione i Ukraina pokazała zaangażowanie w ich ochronę i dalsze dostosowanie do norm UE pomimo ograniczeń wynikających z trwającej wojny i stanu wojennego. Stan wojenny doprowadził do pewnych ograniczeń praw i wolności, ale ograniczenia te pozostały w dużej mierze proporcjonalne do sytuacji w zakresie bezpieczeństwa i są zasadniczo stosowane z ostrożnością.

Ukraina poczyniła znaczne postępy w procesie ratyfikacji Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego przez przyjęcie ustawy ratyfikacyjnej statutu rzymskiego i przedsięwzięła kroki w kierunku dostosowania ustawodawstwa krajowego do zobowiązań międzynarodowych.

Ukraina nadal realizuje projekt Rady Europy „Zwalczanie mowy nienawiści w Ukrainie" na lata 2023–2025. Celem projektu jest zaostrzenie krajowych środków prawnych przeciwko dyskryminacji i nienawiści, w tym poprawa form odszkodowań dla ofiar.

Po ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (konwencji stambulskiej) w maju 2024 r. Ukraina przyjęła zmiany w kodeksie przestępstw administracyjnych, aby dostosować do konwencji przepisy dotyczące zapobiegania i zwalczania przemocy domowej.

W wyniku pełnoskalowej inwazji wojskowej Rosji i celowych ataków na ludność cywilną i infrastrukturę cywilną liczba osób z niepełnosprawnościami wśród wojska i ludności cywilnej nadal rośnie. W czerwcu 2023 r. Ukraina przyjęła nową ustawę o rejestracji osób z niepełnosprawnościami potrzebujących pomocy z wyspecjalizowanych funduszy. Nowa ustawa wiązała się z wysiłkami budżetowymi w celu sfinansowania pomocy dla osób z niepełnosprawnościami.

8 grudnia 2023 r. Ukraina zmieniła przepisy dotyczące mniejszości narodowych, wprowadzając istotne zmiany w ustawach o mniejszościach narodowych (wspólnotach), o mediach, o języku państwowym, o publikacjach i o edukacji, a następnie szereg przepisów wykonawczych, planów działania i metodyk.

W wyniku rosyjskiej wojny napastniczej w Ukrainie 3,7 miliona osób jest wewnętrznie przesiedlonych. W kwietniu 2023 r. Ukraina przyjęła państwową strategię w dziedzinie wewnętrznych przesiedleń oraz towarzyszący jej plan działania na lata 2023–2025. Jednym z głównych celów, poza mieszkalnictwem i zatrudnieniem, jest zapewnienie ustawicznego kształcenia dzieci z przesiedlonych rodzin.

7. Zalecenia

Ogólnie rzecz biorąc, Ukraina nadal spełnia wymagania dotyczące liberalizacji reżimu wizowego i podjęła działania w celu wypełnienia niektórych poprzednich zaleceń Komisji. W obecnej sytuacji konieczne jest jednak podjęcie w miarę możliwości dalszych wysiłków. W szczególności należy w dalszym ciągu zajmować się następującymi kwestiami:

a) Dostosowanie polityki wizowej Ukrainy do unijnego wykazu państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności państw, które stwarzają zagrożenie związane z migracją nieuregulowaną lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE.

b) Dalsze zwiększanie wysiłków w walce z przestępczością zorganizowaną, ze szczególnym uwzględnieniem zwalczania przemytu broni palnej i narkotyków oraz zwalczania handlu ludźmi, a także finansowego wymiaru przestępczości zorganizowanej, pomimo wyzwań związanych z wojną.

c) Dalsze wzmacnianie ram antykorupcyjnych, tak aby instytucje antykorupcyjne były w pełni niezależne i zdolne do osiągnięcia rzeczywistych i znaczących wyników, również z myślą o długoterminowych działaniach na rzecz odbudowy.

KOSOWO

19 stycznia 2012 r. Komisja rozpoczęła dialog z Kosowem w sprawie liberalizacji reżimu wizowego, a 14 czerwca 2012 r. przedstawiła plan działania na rzecz liberalizacji reżimu wizowego[22] obejmujący środki ustawodawcze i inne środki, które Kosowo musi przyjąć i wdrożyć. W związku z tym Komisja przyjęła cztery sprawozdania zawierające ocenę postępów Kosowa[23]. 4 maja 2016 r. Komisja zaproponowała Radzie i Parlamentowi Europejskiemu[24] zniesienie obowiązku wizowego dla Kosowa. Po spełnieniu przez Kosowo dwóch wcześniej niespełnionych wymogów[25] Komisja potwierdziła 18 lipca 2018 r.[26], że Kosowo spełniło wszystkie 95 kryteriów określonych w planie działania i zaproponowała liberalizację reżimu wizowego dla Kosowa.

W wyniku negocjacji między Parlamentem Europejskim a Radą w dniu 19 kwietnia 2023 r. przyjęto rozporządzenie (UE) 2023/850[27] zmieniające rozporządzenie (UE) 2018/1806 przez przeniesienie Kosowa z części 2 załącznika I do części 4 załącznika II do tego rozporządzenia. Zwolnienie z obowiązku wizowego zaczęło obowiązywać 1 stycznia 2024 r. i jest stosowane do posiadaczy paszportów biometrycznych wydanych przez Kosowo zgodnie z normami Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (ICAO).

Od czasu zakończenia realizacji planu działania na rzecz liberalizacji reżimu wizowego w 2018 r. Kosowo nadal przyjmuje i wdraża przepisy w dziedzinach objętych planem działania, w dużej mierze zgodne z normami unijnymi i międzynarodowymi, jak przewidziano w kryteriach określonych w planie działania.

1. Dostosowanie polityki wizowej

W Kosowie obowiązuje ruch bezwizowy z 16 państwami, które są wymienione w unijnym wykazie państw objętych obowiązkiem wizowym: Bahrajnem, Belize, Eswatini, Fidżi, Gujaną, Jordanią, Kuwejtem, Lesotho, Malawi, Malediwami, Omanem, Papuą-Nową Gwineą, Katarem, Wyspami Świętego Tomasza i Książęca, Arabią Saudyjską i Turcją. W sierpniu 2024 r. Kosowo przywróciło obowiązek wizowy dla obywateli Botswany, Namibii i Republiki Południowej Afryki.

Jak stwierdzono w preambule do rozporządzenia, w którym przyznano Kosowu status bezwizowy[28], aby zapewnić odpowiednie zarządzanie migracją i bezpieczne otoczenie, Kosowo powinno dążyć do dalszego dostosowywania swojej polityki wizowej do polityki wizowej Unii. Brak dostosowania polityki wizowej Kosowa do polityki wizowej UE przyczynia się do zwiększenia ryzyka nielegalnej migracji do UE szlakiem zachodniobałkańskim.

---

22 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_12_605

23 COM (2013) 66 final, COM(2014) 488 final, COM(2015) 906 final wraz z SWD(2015) 706 final i COM(2016) 276 final.

24 COM (2016) 277 final.

25 Ratyfikacja umowy w sprawie wyznaczenia granicy z Czarnogórą (21 marca 2018 r.) oraz ustanowienie i wzmocnienie trwałych rezultatów w zakresie prowadzenia dochodzeń i śledztw i prawomocnych orzeczeń sądowych w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej i korupcji.

26 COM(2018) 543 final.

27 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/850 z dnia 19 kwietnia 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2018/1806 wymieniającego państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Kosowo (Użycie tej nazwy pozostaje bez wpływu na stanowiska dotyczące statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.)).

28 Tamże, motyw 6.

W ramach programu reform wynikającego z planu wzrostu gospodarczego Kosowo zobowiązało się do większego dostosowania do unijnego wykazu państw objętych obowiązkiem wizowym. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie minimalnym środkiem tymczasowym, jakiego oczekuje się od Kosowa, byłaby bardziej rygorystyczna kontrola przesiewowa obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z krajów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji.

2. Bezpieczeństwo dokumentów, w tym biometria

Kosowo wydaje biometryczne dokumenty podróży nadające się do odczytu maszynowego zgodnie z normami ICAO i UE dotyczącymi zabezpieczeń i danych biometrycznych w dokumentach podróży. Biometryczne dokumenty podróży nadające się do odczytu maszynowego są wydawane od 2011 r. Ostatnie paszporty inne niż biometryczne wydane w 2011 r. wygasły w 2021 r. W związku z tym w obiegu nie ma już ważnych paszportów innych niż biometryczne. Jedno państwo członkowskie wspomniało, że chociaż nowy podstawowy dokument podróży wydawany przez Kosowo (biometryczny z chipem) ma dobre zabezpieczenia, dokumenty są personalizowane za pomocą technologii druku atramentowego, co ułatwia ich fałszowanie.

W 2023 r. Kosowo uruchomiło dwie inicjatywy mające na celu poprawę bezpieczeństwa dokumentów: po pierwsze, rząd zatwierdził nową ustawę o dowodach osobistych i przesłał ją Zgromadzeniu do zatwierdzenia; po drugie, zatwierdził nową instrukcję administracyjną dotyczącą wydawania dowodów tożsamości, która upraszcza proces składania wniosków i wzmacnia zabezpieczenia dowodów tożsamości.

Policja Kosowa regularnie zgłasza Interpolowi utracone i skradzione paszporty. W 2022 r. zgłosiła do Interpolu 4 440 skradzionych lub utraconych dokumentów podróży (SLTD), a w 2023 r. 4 531 SLTD.

3. Zintegrowane zarządzanie granicami, zarządzanie migracjami, polityka azylowa

Jeżeli chodzi o zarządzanie granicami, w grudniu 2023 r. Kosowo przyjęło nową ustawę o kontroli granicznej w celu większego dostosowania przepisów do odpowiedniego dorobku UE, w szczególności do kodeksu granicznego Schengen oraz dyrektyw w sprawie danych pasażera przekazywanych przed podróżą (API) i w sprawie danych dotyczących przelotu pasażera (PNR). Kosowo nadal wdraża zintegrowane zarządzanie granicami na swoich przejściach granicznych, usprawnione w 2013 r. dzięki utworzeniu Krajowego Centrum Zarządzania Granicami, którego zadaniem jest rozpowszechnianie informacji i działanie jako wspólny wielostronny ośrodek analizy ryzyka. W okresie 2009–2024 Kosowo opracowało i zatwierdziło trzy kolejne strategie zintegrowanego zarządzania granicami. Obecnie obowiązuje strategia na lata 2020–2025.

Podstawą współpracy z Kosowem jest Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między UE a Kosowem, który wszedł w życie w 2016 r. Kosowo podpisało również szereg umów dwustronnych związanych z zarządzaniem granicami z państwami sąsiadującymi, takich jak umowa z Albanią z 2018 r. dotycząca wspólnych kontroli granicznych na przejściu granicznym Morinë–Kukës.

Kosowo podpisało porozumienie robocze z Fronteksem w 2016 r. Od tego czasu Kosowo ściśle współpracuje z Fronteksem i władze Kosowa korzystają z wiedzy fachowej funkcjonariuszy Fronteksu w dziedzinie weryfikacji dokumentów i zarządzania granicami. Jednym z oczekiwanych rezultatów projektu „Wsparcie regionalne UE na rzecz wzmocnienia zdolności w zakresie bezpieczeństwa granic na Bałkanach Zachodnich” jest uzyskanie przez Kosowo dostępu do

programów budowania zdolności i do sprzętu, rozwój krajowych ośrodków koordynacji, a także dostosowanie strategii zintegrowanego zarządzania granicami do koncepcji i strategii europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami.

W odniesieniu do zarządzania migracją nieuregulowaną w grudniu 2023 r., na kilka dni przed wejściem w życie liberalizacji reżimu wizowego, Kosowo ustanowiło mechanizm wczesnego ostrzegania w celu monitorowania tendencji migracyjnych obywateli Kosowa w strefie Schengen. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zmieniło plan działania dotyczący strategii migracyjnej, aby dostosować go do ostatnich zmian w UE. Plan działania zatwierdzono w czerwcu 2024 r.

Jeżeli chodzi o współpracę w zakresie readmisji, do 2022 r. Kosowo podpisało umowy o readmisji z 24 państwami, w tym 20 państwami członkowskimi strefy Schengen. W 2023 r. Kosowo rozpoczęło negocjacje w sprawie dwustronnych umów o readmisji z Łotwą, Litwą i Polską. Ogólnie rzecz biorąc, państwa członkowskie informowały o bardzo bliskiej współpracy z Kosowem w zakresie readmisji. Jedno państwo członkowskie podkreśliło, że potrzebne są usprawnienia dotyczące niektórych wniosków o readmisję, które od 2018 r. są coraz częściej odrzucane, między innymi ze względu na brak rejestracji w bazach danych biometrycznych lub niedokładny rejestr cywilny.

Po ogłoszeniu przez Frontex skierowanego do instytucji partnerskich z Bałkanów Zachodnich corocznego zaproszenia do udziału w charakterze obserwatorów w zarządzanych przez Frontex posiedzeniach krajowych grup roboczych Kosowo otrzymało status obserwatora w krajowej grupie roboczej ds. Algierii, Maroka i Iraku.

W marcu 2022 r. Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA) i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podpisały plan działania na rzecz współpracy między Kosowem a EUAA w celu wzmocnienia systemu azylowego i systemu przyjmowania zgodnie ze wspólnymi normami systemu azylowego i normami UE. W marcu 2024 r. termin wdrożenia planu działania przedłużono o jeden rok, biorąc pod uwagę, że niektóre cele przewidziane w tym planie są nadal aktualne.

4. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji, tymczasowej ochrony, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej i readmisji

W latach 2022–2023 liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich przez obywateli Kosowa nieznacznie spadła (o 4,5 %) – w 2022 r. złożono 3 220 wniosków w porównaniu z 3 075 wnioskami w 2023 r. Wskaźnik przyznawania azylu wynoszący 14 % w 2022 r. spadł w 2023 r. do poziomu 10 %.

W 2023 r. państwa członkowskie zgłosiły 176 przypadków nielegalnego przekroczenia granicy przez obywateli Kosowa, co stanowi znaczny pozytywny spadek o 48 % w stosunku do 2022 r. (339), i ta sama tendencja dotyczy liczby obywateli Kosowa przebywających nielegalnie w państwach członkowskich – stwierdzono jej spadek o 13 % w porównaniu z 2022 r. (z 5 025 w 2022 r. do 4 360 w 2023 r.). Liczba odmów wjazdu dla obywateli Kosowa w państwach członkowskich spadła w 2023 r. o 3 % (z 1 830 w 2022 r. do 1 780 w 2023 r.), co oznacza pozytywną zmianę tendencji w stosunku do poprzedniego roku.

Liczba decyzji nakazujących powrót wydanych w 2023 r. (4 565) utrzymywała się na stałym poziomie w porównaniu z 2022 r. (4 455), co stanowi niewielki wzrost o 2 %. W 2023 r. zgłoszono 1 465 powrotów obywateli Kosowa w porównaniu z 1 540 w 2022 r. (spadek o 5 %). Odsetek powrotów, który spadł z 35 % w 2022 r. do 32 % w 2023 r., wykazywał tę samą tendencję.

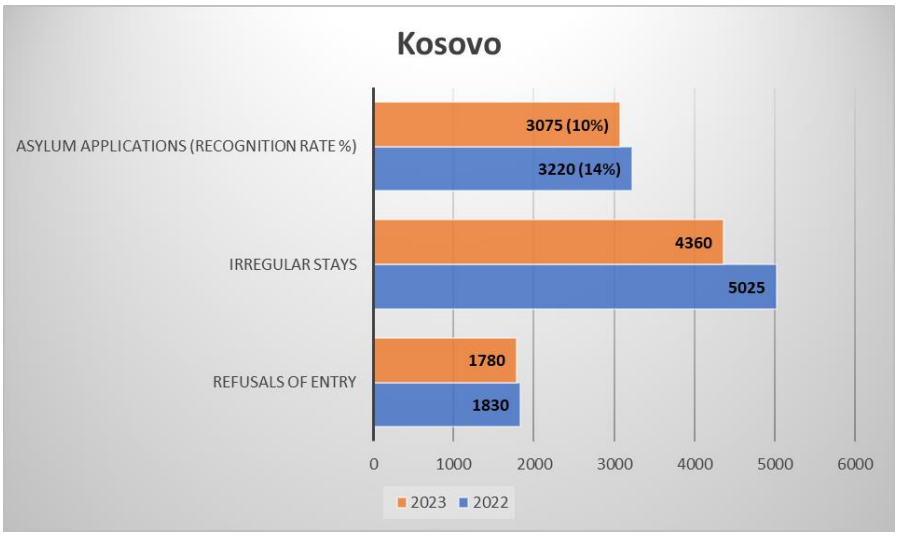

Źródło: Eurostat.

Ponieważ pełne dane Eurostatu za 2024 r. będą dostępne dopiero w połowie 2025 r., nie można jeszcze w pełni ocenić wpływu wejścia w życie liberalizacji reżimu wizowego na tendencje migracyjne i azylowe w strefie Schengen.

Niektóre państwa członkowskie zgłosiły jednak znaczny wzrost liczby bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu składanych przez obywateli Kosowa od początku 2024 r. W ciągu pierwszych siedmiu miesięcy 2024 r. obywatele Kosowa złożyli w państwach członkowskich UE 3 905 wniosków (+108 % w porównaniu z tym samym okresem w 2023 r.). W ramach inicjatyw podjętych w celu rozwiązania tego problemu Kosowo i grupa lokalnej współpracy schengeńskiej rozpoczęły dyskusje w celu ustanowienia mechanizmu wymiany informacji między organami państw członkowskich (w tym lokalnymi misjami dyplomatycznymi) a władzami Kosowa w celu monitorowania tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej i azylu. Inicjatywa ta obejmuje również intensyfikację wewnętrznej kampanii komunikacyjnej Kosowa w celu informowania o prawach i obowiązkach mających zastosowanie do podróży do strefy Schengen i nawiązanie dwustronnych kontaktów między Kosowem i najbardziej poszkodowanymi państwami członkowskimi UE.

5. Porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

Od czerwca 2023 r., ze względu na brak zdecydowanych działań mających na celu złagodzenie napięć na północy Kosowa, UE wdraża szereg środków wobec Kosowa, które mają również wpływ na wsparcie finansowe. W 2023 r. Kosowo rozpoczęło wdrażanie zmian wprowadzonych w 2022 r. do ram prawnych w sprawach karnych i sądowych, w tym kodeksu karnego, kodeksu postępowania karnego, ustawy o Agencji ds. Zapobiegania Korupcji oraz ustawy o ujawnianiu informacji majątkowych oraz pochodzeniu i kontroli aktywów i prezentów. W 2023 r. Kosowo jeszcze bardziej zmieniło kodeks karny i kodeks postępowania karnego. Zmiany te przyczyniły się do większego dostosowania ram prawnych Kosowa do dorobku UE w tych dziedzinach. Kosowo rozpoczęło również opracowywanie nowej strategii antykorupcyjnej. W czerwcu 2023 r. przyjęto krajową strategię i plan działania w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania terroryzmowi na lata 2023–2028.

W październiku 2023 r. przyjęto ustawę o prokuraturze specjalnej, stanowiącą w szczególności podstawę prawną dla specjalnej jednostki dochodzeniowej w policji kosowskiej w celu wsparcia Prokuratury Specjalnej. Ustawa ta tworzy również podstawę dla prowadzenia przez wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze dochodzeń i ścigania przez nie przestępstw, w odniesieniu do których właściwa jest Prokuratura Specjalna.

Współpracę w zakresie bezpieczeństwa między Kosowem a UE wspiera porozumienie robocze podpisane w 2020 r. między Kosowem a Europolem, uzupełnione szczegółowymi porozumieniami w sprawie wymiany informacji niejawnych i korzystania z kanału SIENA. W marcu 2023 r. Kosowo oddelegowało urzędnika łącznikowego do Europolu. Kosowska policja uczestniczy również w działaniach EMPACT, w ramach których w cyklu EMPACT na lata 2024–2025 Kosowo potwierdziło udział w 12 planach działań operacyjnych i 70 działaniach operacyjnych. Władze nadal realizowały dwustronne porozumienie wykonawcze z UE dotyczące wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu.

Kosowo realizuje również porozumienie robocze z Agencją Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL), podpisane w 2017 r. Kosowo uczestniczy w działaniach CEPOL-u, w tym za pośrednictwem finansowanego przez UE projektu „Partnerstwo dla Bałkanów Zachodnich przeciwko przestępczości i terroryzmowi".

Kosowo kontynuowało współpracę z EUDA na podstawie porozumienia roboczego z 2020 r. oraz w kontekście projektu IPA8.

6. Prawa podstawowe

Ogólnie rzecz biorąc, ramy konstytucyjne i prawne Kosowa gwarantują ochronę praw podstawowych i wolności. Kosowo wyznaczyło krajowego koordynatora ds. przemocy domowej i utworzyło centralny sekretariat ds. zwalczania przemocy ze względu na płeć, zgodnie z konwencją stambulską. W odniesieniu do zwalczania przemocy ze względu na płeć Kosowo wprowadziło nowy program rehabilitacji sprawców i przyjęło zmiany w przepisach prawa karnego zaostrzające kary i ustanawiające gwarancje stosowania prawa. W zmianach do kodeksu postępowania karnego uwzględniono również pewne niedociągnięcia związane z przestrzeganiem terminów procesowych i reprezentowaniem obrony. Pozostałe kwestie wymagające uwagi obejmują opóźnione i nadmiernie przedłużające się postępowania sądowe. Nie przyjęto jeszcze kodeksu cywilnego, który zwiększyłby ochronę praw cywilnych i podstawowych.

Rząd przyjął strategię na rzecz ochrony i propagowania praw społeczności, której celem jest wzmocnienie praw mniejszości. Szereg działań negatywnie i nieproporcjonalnie wpłynęło jednak na prawa i warunki życia niestanowiących większości społeczności na północy Kosowa, na przykład procesy wywłaszczenia prowadzone bez przestrzegania procedur prawnych, rozporządzenie banku centralnego ograniczające transakcje gotówkowe w walucie innej niż euro oraz zamknięcie serbskich banków, serbskich urzędów pocztowych i wspieranych przez Serbię dostawców usług publicznych w Kosowie, działających poza ramami prawnymi Kosowa. Oczekuje się, że Kosowo zabezpieczy istniejące mechanizmy ochrony praw społeczności niestanowiących większości i usprawni wdrażanie tych mechanizmów w skoordynowany i uzgodniony sposób, z wykorzystaniem wspieranego przez UE dialogu na temat normalizacji stosunków z Serbią. W długo oczekiwanej decyzji Kosowo wykonało wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie własności gruntów monasteru Deçan/Dečani.

W lipcu 2024 r. Zgromadzenie przyjęło nową ustawę o organie regulacyjnym ds. mediów. Przyczynia się ona do lepszej regulacji mediów i większej skuteczności organu regulacyjnego. Niemniej jednak poprawki Zgromadzenia nie odzwierciedliły większości zaleceń UE i innych partnerów międzynarodowych. Nadal aktualne są obawy dotyczące niezależności, uprawnień i finansowania organu regulacyjnego oraz braku jasności i proporcjonalności prawa. Opozycja skierowała ustawę do ponownego rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny.

7. Zalecenia

Ogólnie rzecz biorąc, Kosowo nadal spełnia wymogi liberalizacji reżimu wizowego. Konieczne jest jednak podjęcie dalszych wysiłków. W szczególności należy w dalszym ciągu zajmować się następującymi kwestiami:

a) Dostosowanie polityki wizowej Kosowa do unijnego wykazu państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie należy wprowadzić bardziej rygorystyczną kontrolę przesiewową obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z krajów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji, w drodze inicjatyw operacyjnych lub administracyjnych (np. na przejściach granicznych) lub poprzez ustawodawstwo krajowe jako minimalny środek tymczasowy oczekiwany od Kosowa.

b) Kontynuowanie i poszerzanie inicjatyw podjętych niedawno we współpracy z państwami członkowskimi w celu monitorowania kwestii bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu składanych przez obywateli Kosowa w państwach członkowskich, w tym poprzez intensyfikację kampanii uświadamiających i informowanie o przepisach mających zastosowanie do podróży do strefy Schengen oraz przez stosowanie surowszych kontroli przesiewowych przy wyjazdach.

c) Dalsze wdrażanie dwustronnych umów o readmisji w celu utrzymania obecnego dobrego poziomu współpracy oraz dążenie do zawarcia nowych umów o readmisji.

d) Dalsze wdrażanie ram prawnych i politycznych w sprawach sądowych i karnych.

e) Poszerzenie ochrony praw społeczności niestanowiących większości i lepsze przestrzeganie tych praw.

2. PAŃSTWA OBJĘTE SYSTEMEM BEZWIZOWYM OD WIĘCEJ NIŻ 7 LAT

ALBANIA

1. Dostosowanie polityki wizowej

W Albanii obowiązuje ruch bezwizowy z 13 państwami, które są wymienione w unijnym wykazie państw objętych obowiązkiem wizowym, z których siedem korzysta ze stałego zwolnienia z obowiązku wizowego (Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Chiny, Kazachstan, Kuwejt i Turcja), a sześć jest objętych sezonowym zwolnieniem z obowiązku wizowego w celu wjazdu do Albanii (Bahrajn, Oman, Katar, Arabia Saudyjska i Tajlandia – od 16 marca do 31 grudnia 2024 r. oraz Indonezja – od 1 kwietnia do 31 grudnia 2024 r.). Ponadto obywatele państw trzecich, którzy posiadają dokument pobytowy wydany na 10 lat w odniesieniu do Zjednoczonych Emiratów Arabskich, ważny co najmniej rok w momencie wjazdu, również mogą wjechać do Albanii bez wizy.

W kwietniu 2023 r. Albania usunęła Rosję, Indie i Egipt z wykazu państw objętych sezonowym zwolnieniem z obowiązku wizowego. W marcu 2024 r. dodała jednak Indonezję do wykazu. W maju 2024 r. Albania częściowo zawiesiła zwolnienie z obowiązku wizowego dla Białorusi dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych. Ruch bezwizowy obowiązuje jednak dla wszystkich posiadaczy zwykłego paszportu na Białorusi. W lipcu 2024 r. Albania zawiesiła ruch bezwizowy z Gujaną w odniesieniu do wszystkich posiadaczy paszportów.

Brak dostosowania polityki wizowej Albanii do polityki wizowej UE przyczynia się do zwiększenia ryzyka nielegalnej migracji do UE szlakiem zachodniobałkańskim. Komisja oczekuje, że Albania poczyni postępy w dostosowaniu polityki wizowej. W ramach programu reform wynikającego z planu wzrostu gospodarczego Albania zobowiązała się do większego dostosowania do unijnego wykazu państw objętych obowiązkiem wizowym. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie przepisów bardziej rygorystyczna kontrola przesiewowa obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z krajów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji, byłaby przydatnym minimalnym środkiem tymczasowym.

2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W okresie 2022–2023 liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich przez obywateli Albanii wzrosła o 30 %, przy czym w 2023 r. złożono 9 100 wniosków w porównaniu z 13 020 wnioskami w 2022 r. Wskaźnik przyznawania azylu wynoszący 9 % w 2022 r. nieznacznie wzrósł w 2023 r. (10 %).

W 2023 r. państwa członkowskie zgłosiły 639 przypadków nielegalnego przekroczenia granicy przez obywateli Albanii, czyli o 14 % mniej niż w 2022 r. (746). Ta sama tendencja dotyczyła liczby obywateli Albanii przebywających nielegalnie w państwach członkowskich w 2023 r. (32 975) w stosunku do 2022 r. (38 930), która zmniejszyła się o 15 %. W 2023 r. liczba odmów wjazdu wydanych w odniesieniu do obywateli Albanii w państwach członkowskich spadła o 12 % (z 15 265 w 2022 r. do 13 440 w 2023 r.).

Liczba decyzji nakazujących powrót wydanych w 2023 r. (17 415) spadła o 28 % w porównaniu z 2022 r. (24 165). W 2023 r. zgłoszono 8 235 powrotów obywateli albańskich w porównaniu z 10 020 w 2022 r. (spadek o 18 %). Wskaźnik powrotów nieznacznie wzrósł z 41 % w 2022 r. do 47 % w 2023 r., co świadczy o utrzymywaniu się pozytywnej tendencji z ostatnich lat.

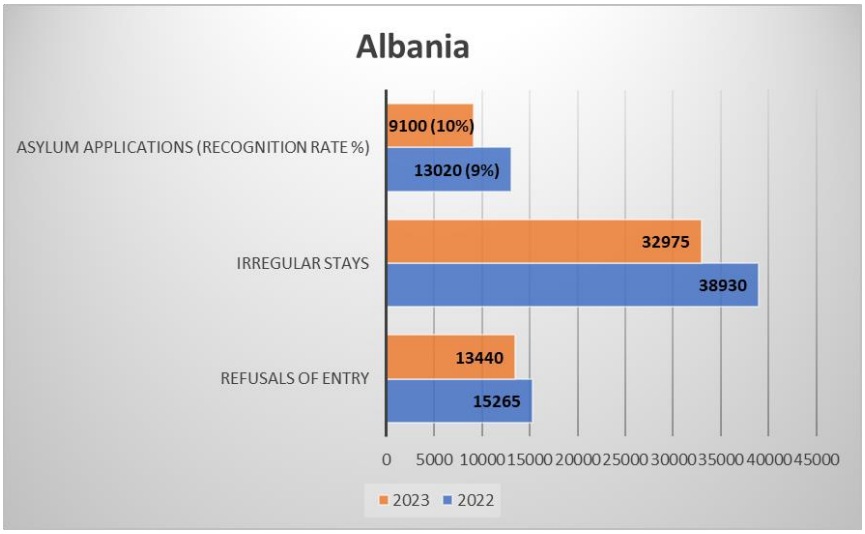

Źródło: Eurostat.

3. Współpraca w zakresie migracji, zarządzania granicami i readmisji

Albania nadal pozytywnie angażowała się we wdrażanie planu działania UE na rzecz Bałkanów Zachodnich. Albania kontynuowała wdrażanie międzysektorowej strategii zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2021–2027 oraz związanego z nią planu działania na lata 2021–2023. W maju 2024 r. Albania przyjęła również nową krajową strategię w zakresie migracji na lata 2024–2030 oraz powiązany z nią plan działania na lata 2024–2026. Prace nad tymi inicjatywami koncentrowały się na zwiększeniu zdolności do zarządzania migracjami oraz współpracy międzyinstytucjonalnej i międzynarodowej, przy czym w tej dziedzinie zrealizowano sześć projektów.

W odniesieniu do migracji i zarządzania granicami odbywają się wspólne operacje prowadzone z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex). 15 września 2023 r. Albania podpisała nową umowę o statusie, która weszła w życie w czerwcu 2024 r. i umożliwiła rozmieszczenie dodatkowych funkcjonariuszy stałej służby Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej przez Frontex na granicach Albanii z krajami spoza UE, poza funkcjonariuszami rozmieszczonymi od roku 2019 i 2021 na granicy lądowej Albanii z Grecją i granicy morskiej z Włochami. Ogólnie rzecz biorąc, państwa członkowskie informowały o bliskiej współpracy z Albanią. W Tiranie działa urzędnik łącznikowy Fronteksu, którego mandat regionalny obejmuje Albanię, Kosowo i Macedonię Północną.

W dziedzinie readmisji Albania kontynuowała wdrażanie umowy o readmisji między UE a Albanią, a także dwustronnych umów o readmisji. Rozpatrzono 407 wniosków o readmisję obywateli Albanii z państw członkowskich UE (tj. o 33 więcej niż w 2022 r.). Ogólnie rzecz biorąc, według doniesień Albania współpracowała w zadowalającym stopniu z państwami członkowskimi w dziedzinie readmisji. Tylko dwa państwa członkowskie poinformowały, że wprawdzie wysiłki w zakresie powrotów wzrosły, ale konieczne mogą być dodatkowe starania w celu zintensyfikowania współpracy.

W 2023 r. państwa członkowskie nie wymagały żadnej dodatkowej pomocy Fronteksu w identyfikacji i uzyskiwaniu dokumentów podróży dla domniemanych obywateli Albanii. W 2024 r. po ogłoszeniu przez Frontex skierowanego do Bałkanów Zachodnich zaproszenia do udziału w charakterze obserwatorów w zarządzanych przez Frontex posiedzeniach krajowych grup roboczych Albania otrzymała status obserwatora w krajowej grupie roboczej ds. Algierii, Bangladeszu, Maroka i Somalii.

Albania kontynuowała współpracę z EUAA. Drugi plan działania tworzący ramy tej współpracy i obejmujący lata 2024–2027 został zatwierdzony przez albańskiego ministra w październiku 2024 r.

4. Działania podjęte w związku z bezzasadnymi wnioskami o udzielenie azylu

Albania podjęła działania następcze w związku ze środkami wprowadzonymi w 2022 r. i wymienionymi w szóstym sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego. Po przyjęciu w 2022 r. międzyinstytucjonalnego planu działania „w sprawie zapobiegania zjawisku ubiegania się o azyl przez obywateli albańskich w państwach strefy Schengen/UE" w 2023 r. Albania zaczęła go wdrażać, opierając się na wcześniejszych pozytywnych doświadczeniach w zwalczaniu tego zjawiska. Albania kontynuowała również wdrażanie specjalnego dwustronnego planu działania na rzecz rozwiązania problemu obywateli Albanii ubiegających się o azyl we Francji. Albania nadal zwiększała również kontrole swoich obywateli, którzy przekraczają granice krajowe, aby podróżować do strefy Schengen. W ramach tych działań szczególny nacisk położono na kontrole małoletnich podróżujących za granicę, w tym na poświadczone notarialnie oświadczenia dotyczące małoletnich na granicy.

Albania w dalszym ciągu realizowała również swój plan działania dotyczący kwestii małoletnich obywateli Albanii bez opieki we Włoszech.

Albańska policja graniczna i migracyjna zaangażowała się również w intensywną współpracę i wymianę informacji z odpowiednikami w regionie w celu zwalczania zjawiska podróży Albańczyków przez kraje sąsiadujące w celu ubiegania się o azyl w UE, a tym samym unikania szczegółowych weryfikacji mających zastosowanie do obywateli albańskich podróżujących z Albanii.

5. Obywatelstwo dla inwestorów

W szóstym sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego poinformowano, że w 2023 r. Albania ogłosiła decyzję o zawieszeniu inicjatywy związanej z ustanowieniem programu obywatelstwa dla inwestorów. Albania nie ustanowiła programu obywatelstwa dla inwestorów ani nie poinformowała o nowych zmianach w tej kwestii. Komisja będzie nadal monitorować tę kwestię.

6. Współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa

W 2023 r. Albania uczestniczyła w 20 wspólnych zespołach dochodzeniowo-śledczych zajmujących się zwalczaniem różnych kategorii przestępczości zorganizowanej, głównie handlu narkotykami, prania pieniędzy i przestępstw komputerowych. Ogólnie rzecz biorąc, Albania zapewnia dobry poziom współpracy ze wszystkimi zaangażowanymi państwami. W walce z przestępczością zorganizowaną Albania przykładała szczególną wagę do współpracy z unijnymi organami ścigania oraz zwiększała i zacieśniała współpracę ze strukturami odpowiedników na szczeblu regionalnym i międzynarodowym. Współpraca ta polegała na wymianie informacji policyjnych w obszarach dochodzeń w sprawie przestępstw związanych z narkotykami, nielegalnym handlem, praniem pieniędzy, przestępstwami gospodarczymi i finansowymi, przestępstwami komputerowymi i poważnymi przestępstwami, a wymiana informacji odbywała się głównie za pośrednictwem kanałów Interpolu, Europolu i sieci CARIN. W 2023 r. Albania oddelegowała drugiego urzędnika łącznikowego do Europolu.

W 2023 r. albańska policja państwowa zintensyfikowała wymianę informacji przez zwiększenie liczby komunikatów SIENA udostępnianych partnerom międzynarodowym.

Albania jest nadal najbardziej aktywnym państwem trzecim uczestniczącym w EMPACT. Albańska policja państwowa współprzewodzi operacji „grupa zadaniowa ds. przemytu migrantów na Bałkanach

Zachodnich”. W okresie sprawozdawczym albańska policja państwowa uczestniczyła w sześciu dniach wspólnych działań dotyczących przemytu migrantów, handlu ludźmi i handlu bronią. Operacje te i wymiana informacji z partnerami przyniosły pozytywne rezultaty w dziedzinie konfiskat i aresztowań sprawców. O wszystkich wynikach dni wspólnych działań poinformowano Europol.

Współpraca z CEPOL-em odbywała się w ramach partnerstwa Bałkanów Zachodnich przeciwko przestępczości i terroryzmowi. W 2023 r. w działaniach CEPOL-u w ramach tego projektu uczestniczyło 52 pracowników albańskiej policji państwowej z Departamentu Policji Kryminalnej, Departamentu ds. Granic i Migracji oraz Dyrekcji ds. Zwalczania Terroryzmu.

Albania z powodzeniem wdrożyła środki przewidziane we wspólnym planie działania w zakresie zwalczania terroryzmu w ramach jego pięciu celów. Pierwsze półroczne sprawozdanie z wdrażania za 2023 r. przedłożono Komisji w październiku 2023 r.

Albania kontynuowała współpracę z EUDA na podstawie porozumienia roboczego z 2019 r. oraz w kontekście projektu IPA8.

7. Zalecenia

Albania podjęła działania w celu wypełnienia większości poprzednich zaleceń Komisji. Należy jednak poczynić dalsze postępy i uwzględnić następujące kwestie:

a) Dostosowanie polityki wizowej Albanii do unijnego wykazu państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie przepisów należy wprowadzić bardziej rygorystyczną kontrolę przesiewową obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z krajów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji, w drodze inicjatyw operacyjnych lub administracyjnych (np. na przejściach granicznych) lub poprzez ustawodawstwo krajowe jako minimalny środek tymczasowy oczekiwany od Albanii.

b) Kontynuowanie i rozszerzanie inicjatyw mających na celu rozwiązanie problemu bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu w UE, w szczególności dotyczących małoletnich bez opieki.

BOŚNIA I HERCEGOWINA

1. Dostosowanie polityki wizowej

W Bośni i Hercegowinie obowiązuje ruch bezwizowy z siedmioma państwami, które są wymienione w unijnym wykazie państw objętych obowiązkiem wizowym: Azerbejdżanem, Chinami, Kuwejtem, Katarem, Rosją, Arabią Saudyjską (sezonowo) i Turcją.

Aby jeszcze bardziej dostosować swoją politykę wizową do polityki wizowej UE, we wrześniu 2023 r. Bośnia i Hercegowina wprowadziła obowiązek wizowy dla obywateli Bahrajnu, a w marcu 2024 r. – dla obywateli Omanu i zmniejszyła tym samym wykaz systemów bezwizowych niezgodnych z polityką wizową UE. Bośnia i Hercegowina przedłużyła jednak również sezonowy 3-miesięczny ruch bezwizowy, od czerwca do września 2024 r., o maksymalnie 30 dni dla obywateli Arabii Saudyjskiej.

Brak dostosowania polityki wizowej Bośni i Hercegowiny do polityki wizowej UE przyczynia się do zwiększenia ryzyka nielegalnej migracji do UE szlakiem zachodniobałkańskim. Komisja oczekuje dalszych postępów Bośni i Hercegowiny w dostosowywaniu polityki wizowej oraz podjęcia rygorystycznych zobowiązań w kontekście programu reform Bośni i Hercegowiny w ramach planu wzrostu gospodarczego. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie bardziej rygorystyczna kontrola przesiewowa obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z krajów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji, jest niezbędnym minimalnym środkiem tymczasowym.

2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W 2023 r. obywatele Bośni i Hercegowiny złożyli w państwach członkowskich 1 620 wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, tj. o 28 % mniej niż w 2022 r. (2 245), co potwierdza pozytywną tendencję spadkową utrzymującą się od 2021 r. Wskaźnik przyznawania azylu obniżył się z 8 % w 2022 r. do 6 % w 2023 r.

W 2023 r. państwa członkowskie zgłosiły tylko 20 przypadków niedozwolonego przekroczenia granicy zewnętrznej UE przez obywateli Bośni i Hercegowiny, w porównaniu z 22 w 2022 r. W 2023 r. liczba obywateli Bośni i Hercegowiny przebywających nielegalnie w państwach członkowskich spadła o 23 % – w 2023 r. wyniosła 3 790 osób w porównaniu z 4 930 w 2022 r. Liczba odmów wjazdu znacznie zmalała w 2023 r. (o 24 %), z 5 265 w 2022 r. do 3 985 w 2023 r.

Liczba decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Bośni i Hercegowiny (2 430 w 2023 r. w porównaniu z 2 885 w 2022 r.) i liczba osób odesłanych (1 210 w 2023 r. w porównaniu z 1 280 w 2022 r.) spadła odpowiednio o 16 % i 5 %. Odsetek powrotów wzrósł z 44 % w 2022 r. do 50 % w 2023 r.

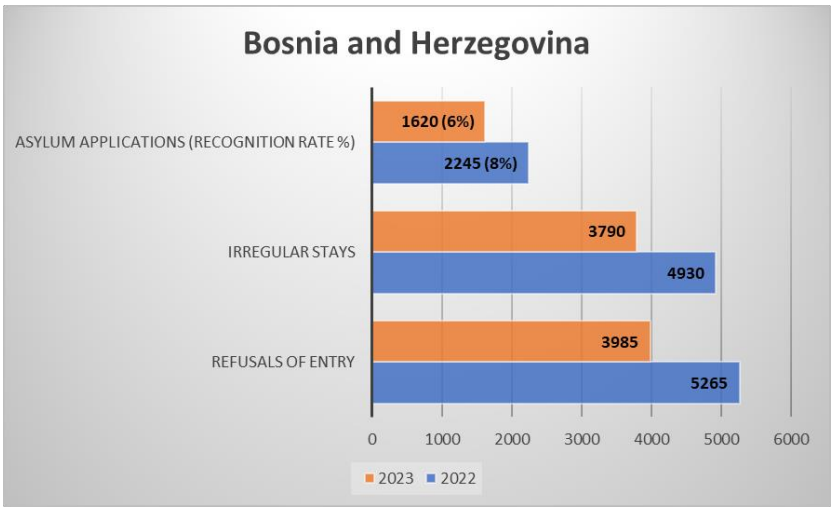

Źródło: Eurostat.

3. Współpraca w zakresie migracji, zarządzania granicami i readmisji

We wrześniu 2023 r. weszła w życie nowa ustawa o cudzoziemcach. Bośnia i Hercegowina wdraża plan działania w zakresie migracji i azylu na lata 2021–2025 oraz strategię i plan działania na rzecz zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2019–2023. Według stanu na połowę 2024 r. nowa strategia zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2024–2029 nie została jeszcze przyjęta. Według stanu na połowę 2024 r. projekt ustawy o kontroli granicznej dostosowujący przepisy do dorobku UE nie został jeszcze przyjęty.

Negocjacje między Bośnią i Hercegowiną a Komisją Europejską w sprawie umowy o statusie dotyczącej Fronteksu rozpoczęły się w lutym 2024 r. i zakończyły we wrześniu 2024 r. Wkrótce nastąpi podpisanie umowy. Urzędnik łącznikowy Fronteksu zlokalizowany w Belgradzie nadal obejmuje swoim zakresem również Bośnię i Hercegowinę.

Bośnia i Hercegowina kontynuowała ogólnie bliską współpracę w zakresie readmisji w oparciu o umowę z UE, której wdrażanie zdaniem większości państw członkowskich przebiega efektywnie. Niektóre państwa członkowskie zasygnalizowały niewystarczającą współpracę Bośni i Hercegowiny w zakresie readmisji w 2023 r. (chociaż poprawiła się ona w porównaniu z 2022 r.), skutkującą pozytywnym rozpatrzeniem 55 % wniosków.

Pomimo ogólnego spadku liczby przypadków nielegalnego przekroczenia granicy z UE szlakiem zachodniobałkańskim odnotowano tendencję wzrostową na podszlaku wiodącym z Bośni i Hercegowiny do Chorwacji, na którym w pierwszych dziewięciu miesiącach 2024 r. liczba przekroczeń granicy wzrosła o około 30 % w porównaniu z tym samym okresem w 2023 r. W ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy 2024 r. na tej granicy odnotowano prawie 90 % wszystkich przypadków nielegalnego przekroczenia granicy na szlaku zachodniobałkańskim. Po zamknięciu podszlaku z Serbii na Węgry siatki przestępcze przeniosły działania na podszlak z Bośni i Hercegowiny do Chorwacji.

Liczba migrantów o nieuregulowanym statusie przechwyconych przez władze Bośni i Hercegowiny w 2023 r. wzrosła o 25 % w porównaniu z 2022 r. Najliczniej reprezentowani są obywatele Afganistanu, Maroka, Syrii, Pakistanu, Turcji (w tym osoby korzystające z możliwości podróżowania do Bośni i Hercegowiny bez wiz), Bangladeszu i Iranu.

Chorwacja, jedyne państwo członkowskie graniczące z Bośnią i Hercegowiną, obserwuje szczególnie duży napływ osób o nieuregulowanym statusie. Chorwacja intensywnie współpracuje w zakresie

zarządzania granicami z Bośnią i Hercegowiną, w tym poprzez wspólne patrole. Oba państwa uczestniczą również we wspieranej przez Europol grupie zadaniowej ZEBRA, której działania są wymierzone w zorganizowane grupy przestępcze zajmujące się przemytem migrantów. Inne państwa członkowskie UE udzieliły również Bośni i Hercegowinie wsparcia w zakresie migracji i zarządzania granicami, w tym szkoleń (np. w dziedzinie wykorzystywania danych biometrycznych) i technicznej wiedzy fachowej na potrzeby przyszłego utworzenia systemu danych pasażera przekazywanych przed podróżą i danych dotyczących przelotu pasażera (API/PNR) oraz bazy danych dokumentów w celu usprawnienia wykrywania sfałszowanych lub podrobionych dokumentów (oba działania są w toku).

Bośnia i Hercegowina kontynuowała owocną współpracę z Agencją Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), ale nie przyjęto jeszcze planu działania na lata 2024–2025.

4. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa

Bośnia i Hercegowina kontynuowała współpracę z Europolem. W czerwcu 2023 r. uruchomiono punkt kontaktowy, a w lipcu do Hagi oddelegowano urzędnika łącznikowego. Jest to bardzo ważny krok. Od tego czasu Bośnia i Hercegowina w większym zakresie korzysta z produktów i usług Europolu dzięki intensywnej wymianie informacji za pośrednictwem systemu komunikacji SIENA, głównie na temat zwalczania handlu narkotykami, przestępstw finansowych, zwalczania przestępczości zorganizowanej, przemytu migrantów i zapobiegania terroryzmowi. Bośnia i Hercegowina rozszerzyła udział w EMPACT – w 2023 r. przeprowadzono 12 działań operacyjnych. W ramach priorytetu EMPACT dotyczącego broni palnej miała miejsce intensywna współpraca w dziedzinie zwalczania nielegalnego handlu bronią i amunicją. Kontynuowano również współpracę z państwami członkowskimi UE za pośrednictwem Interpolu.

Bośnia i Hercegowina nadal wdrażała strategię antyterrorystyczną na lata 2021–2026; w 2023 r. przyjęto plany działania na wszystkich szczeblach rządu. Czyniono postępy w realizacji dwustronnego porozumienia z UE w ramach wspólnego planu działania w zakresie zwalczania terroryzmu.

Od listopada 2022 r. trwa realizacja strategii zwalczania terroryzmu i brutalnego ekstremizmu, a w 2023 r. przyjęto plany działania. W lutym 2024 r. Bośnia i Hercegowina przyjęła ustawę o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu z udoskonalonymi przepisami dotyczącymi oceny ryzyka i przewidującymi ustanowienie stałego organu koordynującego, która ma na celu dostosowanie do dorobku UE, a także ocenę ryzyka w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu dotyczącą aktywów wirtualnych oraz plan działania na lata 2024–2027.

Bośnia i Hercegowina kontynuowała współpracę z EUDA w kontekście projektu IPA8.

5. Zalecenia

Bośnia i Hercegowina podjęła pewne działania w celu wypełnienia poprzednich zaleceń Komisji. Należy jednak poczynić dalsze postępy i uwzględnić następujące kwestie:

a) Dostosowanie polityki wizowej Bośni i Hercegowiny do unijnego wykazu państw objętych obowiązkiem wizowym. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie należy wprowadzić dodatkowe środki bezpieczeństwa, w tym bardziej rygorystyczną kontrolę przesiewową obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z państw stwarzających ryzyko dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji, w drodze inicjatyw operacyjnych lub administracyjnych (np. na przejściach granicznych) lub poprzez ustawodawstwo krajowe jako minimalny środek tymczasowy oczekiwany od Bośni i Hercegowiny.

b) Szybkie zawarcie z UE umowy o statusie dotyczącej Fronteksu oraz jej ratyfikacja.

c) Poprawa koordynacji zarządzania granicami, pilne zajęcie się kwestią nielegalnego przekraczania granicy na podszlaku przebiegającym przez Bośnię i Hercegowinę.

REPUBLIKA MOŁDAWII

1. Dostosowanie polityki wizowej

W Mołdawii obowiązuje ruch bezwizowy z 11 państwami, które są wymienione w unijnym wykazie państw objętych obowiązkiem wizowym: Armenią, Azerbejdżanem, Białorusią, Kubą, Kazachstanem, Kirgistanem, Katarem, Rosją, Tadżykistanem, Turcją i Uzbekistanem.

W 2023 r. nie poczyniono żadnych postępów w większym dostosowaniu do polityki wizowej UE, ale w kwietniu 2024 r. rozwiązano umowę o ruchu bezwizowym między Mołdawią a Ekwadorem. W informacji przekazanej jako wkład w przygotowanie niniejszego sprawozdania Mołdawia oświadczyła, że do dnia przystąpienia w pełni dostosuje swoją politykę wizową do polityki wizowej UE.

Komisja oczekuje, że Mołdawia poczyni większe postępy w dostosowywaniu polityki wizowej. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie przepisów minimalnym środkiem tymczasowym, jakiego oczekuje się od Mołdawii, byłaby bardziej rygorystyczna kontrola przesiewowa obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z krajów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji.

2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W latach 2022–2023 liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych przez obywateli Mołdawii w państwach członkowskich spadła o 29 %, natomiast w 2022 r. złożono 8 385 wniosków w porównaniu z 5 945 wnioskami w 2023 r. Wskaźnik przyznawania azylu wyniósł 3 % w 2023 r. w porównaniu z 2 % w 2022 r.

W 2023 r. liczba prób nielegalnego przekroczenia granic zewnętrznych UE przez obywateli Mołdawii pozostawała niska (20; w 2022 r. 29). Liczba przebywających nielegalnie obywateli Mołdawii zmniejszyła się z 45 835 w 2022 r. do 40 170 w 2023 r. (spadek o 12 %). W 2023 r. liczba obywateli Mołdawii, którym odmówiono wjazdu w państwach członkowskich, wynosiła 9 805, tj. o 26 % więcej niż w 2022 r. (7 785).

W 2023 r. liczba zarządzeń powrotu wydanych obywatelom Mołdawii utrzymywała się na stałym poziomie (9 120 w 2023 r. w porównaniu z 9 125 w 2022 r.), a liczba powrotów wzrosła o 37,5 % (3 610 w 2023 r. w porównaniu z 2 725 w 2022 r.), co przyczyniło się do wyższego wskaźnika powrotów wynoszącego 40 % w 2023 r. w porównaniu z 29 % w 2022 r.

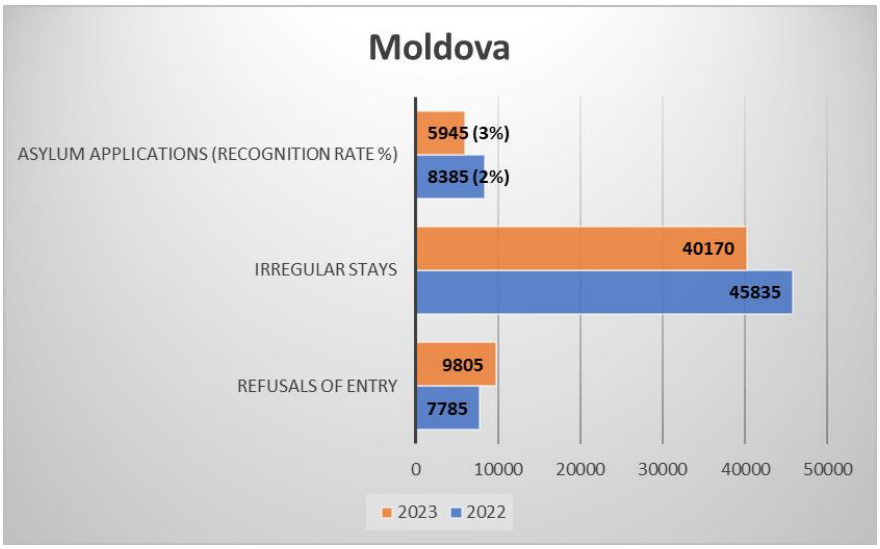

Źródło: Eurostat.

3. Współpraca w zakresie migracji, zarządzania granicami i readmisji

Mołdawia nadal wspierała współpracę międzynarodową w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej w ramach EMPACT. Mołdawia kontynuowała bliską współpracę z różnymi podmiotami UE – Fronteksem, Europolem, CEPOL-em, EUDA i misją pomocy granicznej UE dla Mołdawii i Ukrainy – w tym za pośrednictwem unijnej platformy wsparcia bezpieczeństwa wewnętrznego i zarządzania granicami w Mołdawii.

Jeżeli chodzi o zarządzanie granicami, w 2023 r. Mołdawia kontynuowała poszerzoną współpracę z Fronteksem na podstawie umowy o statusie z marca 2022 r., która umożliwia agencji rozmieszczenie funkcjonariuszy stałej służby Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej posiadających uprawnienia wykonawcze. Wśród konkretnych rezultatów znalazły się wspólne operacje w Mołdawii w 2023 r. (zakończone) i 2024 r. (w toku), na granicy powietrznej (lotnisko w Kiszyniowie) oraz na granicach lądowych z Rumunią i Ukrainą. Jest to pierwsza umowa o statusie i pierwsza wspólna operacja z uprawnieniami wykonawczymi w kraju Partnerstwa Wschodniego. Regularna wymiana informacji i danych wywiadowczych odbywa się za pośrednictwem prowadzonej przez Frontex regionalnej platformy sieci analizy ryzyka Partnerstwa Wschodniego (EaP-RAN). Ponadto dziesięciu obserwatorów mołdawskich rozmieszczono na dłuższy czas w wybranych portach lotniczych w UE. Mołdawia i Frontex wdrożyły inicjatywy związane z budowaniem zdolności w ramach zintegrowanego zarządzania granicami w oparciu o dwustronny plan współpracy na lata 2022–2024.

Od lipca 2022 r. urzędnik łącznikowy Fronteksu w krajach Partnerstwa Wschodniego, który początkowo miał mieć siedzibę w Kijowie, został tymczasowo zlokalizowany w Kiszyniowie.

Kontynuowano również dwustronną współpracę z państwami członkowskimi UE, obejmującą rozmieszczenie funkcjonariuszy mołdawskiej straży granicznej w porcie lotniczym państwa członkowskiego UE i na zewnętrznej granicy lądowej innego państwa członkowskiego UE, prowadzono szkolenia, udostępniano specjalistyczną wiedzę techniczną i zapewniono znaczne zasoby sprzętu technicznego w ramach projektów finansowanych przez UE.

W 2023 r. organom krajowym przydzielono 4 mln EUR w ramach finansowanego przez UE projektu dotyczącego skutków kryzysu związanego z wysiedleniami, aby zwiększyć zdolności lokalnego zarządzania granicami przez zapewnienie sprzętu, infrastruktury i odpowiednich szkoleń.

Zarówno Frontex, jak i liczne państwa członkowskie oceniły współpracę Mołdawii w zakresie readmisji i powrotów jako doskonałą. Dokumenty podróży dostarczano szybko i skutecznie. Władze mołdawskie zapewniały również pełną i skuteczną współpracę w zakresie operacji powrotowych, w tym z wykorzystaniem lotów czarterowych. W listopadzie 2023 r. mołdawskie eskorty odbyły szkolenie w zakresie zbiorowych operacji powrotowych, aby móc brać udział w takiej działalności operacyjnej od 2024 r.

4. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa

W dziedzinie bezpieczeństwa w 2023 r. Mołdawia drugi rok z rzędu musiała stawić czoła skutkom ubocznym rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, a także wzmożonej wojnie hybrydowej, atakom cybernetycznym i różnym formom przestępczości transgranicznej. W 2024 r. Mołdawia nadal borykała się z bezprecedensową obcą ingerencją ze strony Rosji i jej popleczników, zwłaszcza w kontekście wyborów prezydenckich w 2024 r. i referendum w sprawie przystąpienia do UE.

W 2023 r. współpraca między UE a Mołdawią w dziedzinie bezpieczeństwa nadal się zacieśniała. Jednym z elementów tej współpracy była unijna platforma wsparcia bezpieczeństwa wewnętrznego i zarządzania granicami w Mołdawii („unijna platforma wsparcia”), uruchomiona w 2022 r. W 2023 r. unijna platforma wsparcia zajmowała się następującymi obszarami priorytetowymi: przeciwdziałanie terroryzmowi i brutalnemu ekstremizmowi, zagrożeniom hybrydowym i nielegalnemu handlowi narkotykami. W maju 2023 r. uruchomiono cywilną partnerską misję Unii Europejskiej w Mołdawii w ramach WPBiO. Ma ona za zadanie zwiększyć odporność mołdawskiego sektora bezpieczeństwa w obszarach zarządzania kryzysowego i zagrożeń hybrydowych. Poza doradztwem i szkoleniami misja oferuje ukierunkowane wsparcie operacyjne za pośrednictwem komórki ds. projektów.

Kontynuowano współpracę z Europolem i zachęca się Mołdawię do większego korzystania z istniejących narzędzi. Do siedziby głównej Europolu oddelegowano mołdawskiego urzędnika łącznikowego, a od marca 2023 r. rozmieszcza się wybranych funkcjonariuszy Europolu w Mołdawii w celu zapewnienia wsparcia operacyjnego i wymiany najlepszych praktyk, zwłaszcza w dziedzinie transgranicznej przestępczości zorganizowanej. Wspólnie z Europolem w ramach EMPACT i unijnego centrum bezpieczeństwa prowadzono działania operacyjne przeciwko broni palnej, narkotykom i handlowi ludźmi. Aby stworzyć krajowe oceny zagrożeń poważną i zorganizowaną przestępczością w latach 2022–2023, Mołdawia wykorzystała metodykę Europolu do oceny zagrożenia poważną i zorganizowaną przestępczością (SOCTA). W 2023 r. zintensyfikowano wymianę informacji z Europolem. Mołdawia realizuje obecnie plany działań operacyjnych EMPACT na lata 2024–2025.

W okresie od marca 2023 r. do marca 2024 r. pięć wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych składających się z personelu Mołdawii i państw członkowskich UE, z udziałem Eurojustu, przeprowadziło działania operacyjne zarówno w Mołdawii, jak i w zainteresowanych państwach członkowskich UE. W lipcu 2023 r. Mołdawia powołała prokuratora łącznikowego w Eurojuście na okres sześciu miesięcy, a następnie przedłużyła jego służbę do 31 lipca 2024 r.

W 2023 r. Mołdawia przeprowadziła bardzo intensywną wymianę informacji z Interpolem. Agencja zrealizowała również liczne programy szkoleniowe dla mołdawskiego personelu policji.

Kontynuowano dwustronną współpracę z państwami członkowskimi UE. Pomoc oferowana Mołdawii obejmowała szkolenie organów ścigania, zapewnienie wiedzy technicznej, dzielenie się wiedzą i dostarczanie specjalistycznego oprogramowania. Trzy państwa członkowskie UE współpracowały

z Mołdawią w ramach działań Centrum Organów Ścigania Europy Południowo-Wschodniej (SELEC), a organy ścigania i agencje bezpieczeństwa prowadziły liczne wspólne działania/dochodzenia.

W dziedzinie walki z korupcją w październiku 2023 r. weszła w życie nowa ustawa o ochronie sygnalistów, a w grudniu 2023 r. Mołdawia przyjęła krajowy program na rzecz uczciwości i przeciwdziałania korupcji na lata 2024–2028.

Mołdawia kontynuowała współpracę z EUDA na podstawie protokołu ustaleń z 2012 r. oraz w kontekście projektu EU4MD II.

5. Zalecenia

Mołdawia podjęła działania w celu wypełnienia poprzednich zaleceń Komisji. Należy jednak poczynić dalsze postępy i uwzględnić następujące kwestie:

a) Dostosowanie polityki wizowej Mołdawii do unijnego wykazu państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności tych państw trzecich, które stwarzają zagrożenie związane z migracją nieuregulowaną lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE.

b) Kontynuowanie wysiłków na rzecz zwalczania przestępczości zorganizowanej, ze szczególnym uwzględnieniem zwalczania przemytu broni palnej i narkotyków oraz zwalczania handlu ludźmi, a także ze szczególnym uwzględnieniem finansowych aspektów przestępczości zorganizowanej.

CZARNOGÓRA

1. Dostosowanie polityki wizowej

W Czarnogórze obowiązuje ruch bezwizowy z 11 państwami, które są wymienione w unijnym wykazie państw objętych obowiązkiem wizowym, z których siedem korzysta ze stałego zwolnienia z obowiązku wizowego (Azerbejdżan, Białoruś, Chiny[29], Kuwejt, Katar, Rosja[30], Turcja), a cztery są objęte sezonowym zwolnieniem z obowiązku wizowego w celu wjazdu do Czarnogóry ze względów turystycznych w okresie od kwietnia do października (Armenia, Egipt, Kazachstan, Arabia Saudyjska).

Sezonowe zwolnienie z obowiązku wizowego wprowadzone w kwietniu 2023 r. w odniesieniu do Armenii, Egiptu, Kazachstanu, Arabii Saudyjskiej i Uzbekistanu przestało obowiązywać 31 października 2023 r. Wszystkie zwolnienia z wyjątkiem Uzbekistanu odnowiono w 2024 r. i obowiązują od 1 maja do 31 października 2024 r. Sezonowe zwolnienie z obowiązku wizowego umożliwia obywatelom czterech wyżej wymienionych państw wjazd na terytorium Czarnogóry bez wizy na okres 30 dni pod pewnymi warunkami. Ponadto wprowadzono sezonowe zwolnienie z obowiązku wizowego na okres nieprzekraczający 10 dni również dla niektórych obywateli państw trzecich posiadających dokument pobytowy Zjednoczonych Emiratów Arabskich od co najmniej trzech lat.

Brak dostosowania polityki wizowej Czarnogóry do polityki wizowej UE przyczynia się do zwiększenia ryzyka nielegalnej migracji do UE szlakiem zachodniobałkańskim. Komisja oczekuje, że Czarnogóra poczyni większe postępy w dostosowywaniu polityki wizowej. W ramach programu reform wynikającego z planu wzrostu gospodarczego Czarnogóra zobowiązała się do większego dostosowania do unijnego wykazu państw objętych obowiązkiem wizowym, osiągnięcia interoperacyjności między swoimi systemami i bazami danych wykorzystywanych w obecnym systemie zatwierdzania wiz, rozpoczęcia prac nad zbieraniem danych biometrycznych oraz wprowadzenia dodatkowych środków bezpieczeństwa w celu kontroli przyjazdów obywateli państw trzecich zwolnionych z obowiązku wizowego.

W oczekiwaniu na pełne dostosowanie przepisów minimalnym środkiem tymczasowym, jakiego oczekuje się od Czarnogóry, byłaby bardziej rygorystyczna kontrola przesiewowa obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z krajów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji .

2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W latach 2022–2023 liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich przez obywateli Czarnogóry spadła o 11 % – w 2023 r. złożono 375 wniosków w porównaniu z 420 wnioskami w 2022 r. Wskaźnik przyznawania azylu wynoszący 3 % w 2023 r. utrzymywał się na stałym poziomie w porównaniu z poprzednim rokiem (4 %).

---

[29] Obywatele Chin posiadający ważny dokument podróży mogą przebywać w Czarnogórze przez okres do 30 dni jako zorganizowana grupa turystyczna, która razem wjeżdża do Czarnogóry, przebywa w Czarnogórze i opuszcza ten kraj, pod warunkiem że posiadają dowód uczestnictwa w opłaconej imprezie turystycznej i dowód potwierdzający powrót do kraju pochodzenia lub tranzytu.

[30] Obywatele Białorusi i Rosji mogą przebywać w Czarnogórze przez okres do 30 dni z ważnym dokumentem podróży wydanym przez te państwa.

W 2023 r. państwa członkowskie zgłosiły cztery przypadki nielegalnego przekroczenia granicy przez obywateli Czarnogóry w porównaniu z jednym w 2022 r. W 2023 r. liczba przebywających nielegalnie obywateli Czarnogóry spadła o 12 % (z 1 100 w 2022 r. do 970 w 2023 r.). W 2023 r. liczba odmów wjazdu dla obywateli Czarnogóry w państwach członkowskich spadła o 29,5 % (370 odmów w 2023 r. w porównaniu z 525 w 2022 r.).

Liczba decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Czarnogóry spadła o 7 % (425 w 2023 r. w porównaniu z 465 w 2022 r.), a liczba osób, które wróciły, zmalała o 26 % (215 w 2023 r. w porównaniu z 290 w 2022 r.). Wskaźnik powrotów odpowiednio uległ zmniejszeniu z 62 % w 2022 r. do 51 % w 2023 r., co wskazuje na odwrócenie pozytywnej tendencji z ostatnich lat.

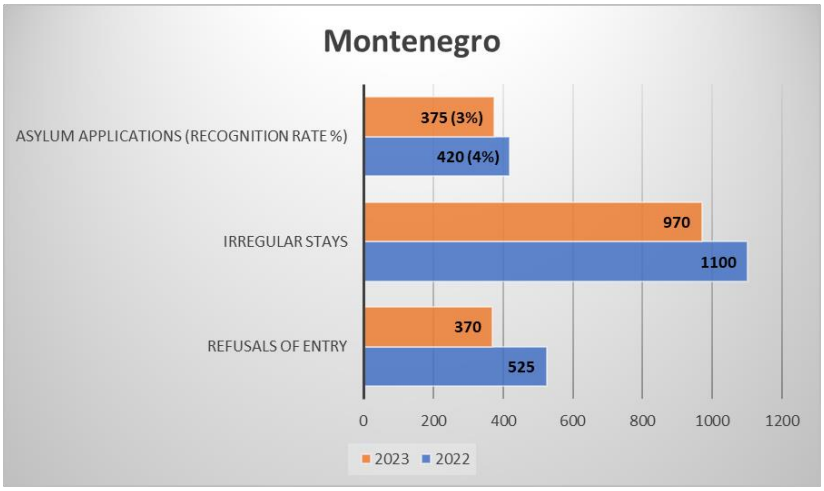

Źródło: Eurostat.

3. Współpraca w zakresie migracji, zarządzania granicami i readmisji

Czarnogóra w zadowalający sposób współpracowała z UE w zakresie readmisji. W 2023 r. nie zgłoszono żadnych problemów, a państwa członkowskie nie złożyły wniosków dotyczących identyfikacji i uzyskiwania dokumentów podróży, ponieważ uznaje się, że dotychczas skutecznie wdrożono odpowiednie postanowienia umowy o readmisji między UE a Czarnogórą i Frontex nie potrzebuje dalszej pomocy w tym zakresie.

Po ogłoszeniu przez Frontex skierowanego do instytucji partnerskich z Bałkanów Zachodnich corocznego zaproszenia do udziału w charakterze obserwatorów w zarządzanych przez Frontex posiedzeniach[31] krajowych grup roboczych Czarnogóra otrzymała status obserwatora w krajowej grupie roboczej ds. Algierii, Bangladeszu, Maroka i Iraku.

Informowano również o bliskiej współpracy w zakresie readmisji z państwami trzecimi na Bałkanach Zachodnich. Czarnogóra obecnie nie zawarła umów o readmisji z żadnym z głównych krajów pochodzenia migrantów, pomimo niedawnych działań informacyjnych.

Jeżeli chodzi o współpracę z Fronteksem, w maju 2023 r. podpisano nową umowę o statusie między Czarnogórą a Unią Europejską dotyczącą działań operacyjnych prowadzonych przez Frontex. Umowa umożliwia organizację wspólnych operacji i rozmieszczenie zespołów zarządzania granicami

[31] Posiedzenia dotyczące konkretnych państw trzecich, w których uczestniczą i którym przewodniczą przedstawiciele państw członkowskich (i którym współprzewodniczy Frontex), poświęcone wymianie informacji w dziedzinie powrotów.

Fronteksu w Czarnogórze. Obejmuje to prowadzenie działań operacyjnych na każdym przejściu granicznym i w dowolnym miejscu na terytorium Czarnogóry (nie tylko na granicy zewnętrznej UE, jak dotychczas), gdzie funkcjonariusze stałej służby Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej współpracują z funkcjonariuszami czarnogórskiej straży granicznej, aby wykonywać obowiązki w zakresie kontroli granicznej, z możliwością wykonywania uprawnień wykonawczych. Trwają prace nad uzgodnieniem roboczym, aby określić sposób zarządzania wykorzystaniem ram EUROSUR-u do działań operacyjnych. Wdrażanie nowej umowy rozpoczęło się 1 listopada 2023 r. w ramach rozszerzonej wspólnej operacji lądowej na terytorium Czarnogóry „Montenegro Land 2023". We wspólnej operacji z 2024 r. dodano możliwość uruchomienia doraźnych lądowych i morskich przejść granicznych we współpracy z Fronteksem.

Bliska współpraca z Fronteksem jeszcze bardziej zwiększyła zdolności czarnogórskiego ośrodka koordynacji. Jeszcze bardziej rozwinięto wewnętrzną organizację czarnogórskiego ośrodka koordynacji oraz zakupiono szereg pojazdów i łodzi patrolowych, które zwiększyły zdolność operacyjną ośrodka.

Czarnogóra kontynuowała wdrażanie strategii dotyczącej zintegrowanego zarządzania granicami oraz swojego „planu działania Schengen". Sprzęt do zarządzania granicami nadal stopniowo modernizowano zgodnie z „planem działania Schengen".

Czarnogóra kontynuowała współpracę z EUAA w ramach wspólnego planu działania z 2021 r., którego okres obowiązywania przedłużono do czasu przyjęcia kolejnego planu działania. Potrzeby związane z drugim planem działania oceniono wiosną 2024 r. Intensywna współpraca między Czarnogórą a EUAA przyniosła już znaczące rezultaty dzięki wdrożeniu planu działania i uważa się, że usprawniła system azylowy Czarnogóry.

Jeżeli chodzi o dalsze prace w dziedzinie azylu, Czarnogóra pracuje nad ustanowieniem systemu elektronicznej identyfikacji i rejestracji migrantów w ramach projektu „Indywidualne działanie na rzecz zwiększenia zdolności zintegrowanego zarządzania granicami w Czarnogórze", finansowanego przez UE i realizowanego przez IOM.

4. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa

Czarnogóra kontynuowała aktywną współpracę z Interpolem, Europolem, CEPOL-em i państwami członkowskimi UE. W dziedzinie międzynarodowej współpracy policyjnej z Europolem w 2023 r. wysiłki koncentrowały się na zwalczaniu międzynarodowego handlu kokainą oraz zorganizowanych grup przestępczych, w tym poważnych przestępstw i korupcji. W 2023 r. Czarnogóra uczestniczyła w 54 działaniach operacyjnych w ramach 10 planów działań operacyjnych EMPACT. Kontynuowano regularną wymianę informacji z Europolem za pośrednictwem aplikacji SIENA. Od 2015 r. urzędnik łącznikowy z Czarnogóry jest oddelegowany do siedziby głównej Europolu.

W celu opracowywania danych analitycznych i danych wywiadowczych na temat siatek przemytniczych utworzono grupę ds. zwalczania przemytu ludzi i przestępczości transgranicznej w Departamencie Spraw Wywiadowczych i Analizy Ryzyka Policji Granicznej. W 2023 r. policja graniczna we współpracy z właściwymi prokuratorami i policją kryminalną rozpoczęła działania operacyjne i śledcze, co doprowadziło do wszczęcia kilku nowych spraw w systemie SIENA mających na celu prowadzenie dochodzeń wobec grup przemytników migrantów, które działają przez terytorium Czarnogóry.

Czarnogóra kontynuuje wdrażanie środków porozumienia wykonawczego między UE a Czarnogórą w ramach wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu.

W listopadzie 2023 r. podpisano zaktualizowane dwustronne porozumienie między Czarnogórą a UE dotyczące realizacji wspólnego planu działania partnerów z Bałkanów Zachodnich na rzecz zwalczania terroryzmu. Czarnogóra kontynuuje realizację wspólnych działań poszczególnych partnerów z Bałkanów Zachodnich w celu zwalczania terroryzmu.

Czarnogóra kontynuowała współpracę z EUDA w kontekście projektu IPA8.

5. Programy obywatelstwa dla inwestorów

Jak wskazano w szóstym sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego, program obywatelstwa dla inwestorów w Czarnogórze zakończono 31 grudnia 2022 r., ale władze Czarnogóry kontynuowały rozpatrywanie wniosków o obywatelstwo złożonych przed datą zakończenia.

W 2023 r. Czarnogóra rozpatrzyła 423 wnioski (dla 423 wnioskodawców i 927 członków rodziny) i przyznała obywatelstwo 701 osobom. Spośród tych 701 osób 396 posiada obywatelstwo Federacji Rosyjskiej, a 65 – obywatelstwo Chińskiej Republiki Ludowej. Obywatelstwo przyznano osobom posiadającym obywatelstwo innych państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym (RPA, Turcji, Libanu, Pakistanu, Indii, Białorusi, Filipin, Indonezji, Kambodży, Kazachstanu, Malezji, Nigerii, Arabii Saudyjskiej, Tunezji, Uzbekistanu). Czarnogóra poinformowała, że w odniesieniu do wszystkich osób, które następnie zostały uznane za posiadające obywatelstwo Czarnogóry i znajdują się w wykazie osób objętych międzynarodowymi środkami ograniczającymi, rząd zobowiązuje się do wszczęcia postępowania w sprawie utraty obywatelstwa Czarnogóry z mocy prawa.

Komisja będzie nadal monitorować rozwój sytuacji w tym zakresie do czasu rozpatrzenia wszystkich oczekujących wniosków.

6. Zalecenia

Czarnogóra podjęła działania w celu wypełnienia poprzednich zaleceń Komisji. Należy jednak poczynić dalsze postępy i uwzględnić następujące kwestie:

a) Dostosowanie polityki wizowej Czarnogóry do unijnego wykazu państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie przepisów należy wprowadzić środki bezpieczeństwa, w tym bardziej rygorystyczną kontrolę przesiewową obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z państw stwarzających ryzyko dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji, w drodze inicjatyw operacyjnych lub administracyjnych (np. na przejściach granicznych) lub poprzez ustawodawstwo krajowe jako minimalny środek tymczasowy oczekiwany od Czarnogóry.

b) Zapewnienie, aby wnioski oczekujące na rozpatrzenie w ramach niedawno zakończonego programu obywatelstwa dla inwestorów sprawdzano i rozpatrywano zgodnie z najwyższymi możliwymi standardami bezpieczeństwa oraz aby cofnięto obywatelstwo przyznane w ramach tego programu osobom podlegającym międzynarodowym środkom ograniczającym.

MACEDONIA PÓŁNOCNA

1. Dostosowanie polityki wizowej

Jedynym państwem trzecim, które jest zwolnione z obowiązku wizowego w Macedonii Północnej i jest objęte obowiązkiem wizowym w UE, jest Turcja. Sytuacja ta nie uległa zmianie od szóstego sprawozdania w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego. Wszystkie pozostałe środki wprowadzone w 2023 r., aby zapewnić postępy w dostosowywaniu polityki wizowej, utrzymano w 2024 r. W szczególności w styczniu 2023 r. Macedonia Północna ponownie wprowadziła obowiązek wizowy dla obywateli Botswany i Kuby. Decyzja o tymczasowym zezwoleniu obywatelom Azerbejdżanu na wjazd do Macedonii Północnej bez wizy wygasła w marcu 2023 r. i nie została przedłużona.

2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W 2023 r. liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich przez obywateli Macedonii Północnej wzrosła o 2 % – w 2023 r. złożono 6 855 wniosków, a w 2022 r. – 6 715. Wskaźnik przyznawania azylu wyniósł 1 % (w porównaniu z 2 % w 2022 r.).

W 2023 r. na szczeblu UE zgłoszono 12 przypadków niedozwolonego przekroczenia granicy przez obywateli Macedonii Północnej, w porównaniu z 9 w 2022 r. W 2023 r. liczba przebywających nielegalnie obywateli Macedonii Północnej utrzymała się na stabilnym poziomie w stosunku do roku poprzedniego – w 2023 r. wyniosła 7 055 osób w stosunku do 7 035 w 2022 r. Liczba odmów wjazdu spadła o 19 %, z 3 080 w 2022 r. do 2 495 w 2023 r.

W ubiegłym roku po raz pierwszy odnotowano tendencję spadkową liczby decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Macedonii Północnej (3 015 w 2023 r. w porównaniu z 3 150 w 2022 r., spadek o 4 %), a liczba osób powracających wzrosła o 20,5 % (1 965 w 2023 r. w stosunku do 1 630 w 2022 r.). Państwa członkowskie informowały o dobrej współpracy w zakresie powrotów i readmisji, a odsetek powrotów wzrósł w 2023 r. i wyniósł 65 % w stosunku do 52 % w 2022 r.

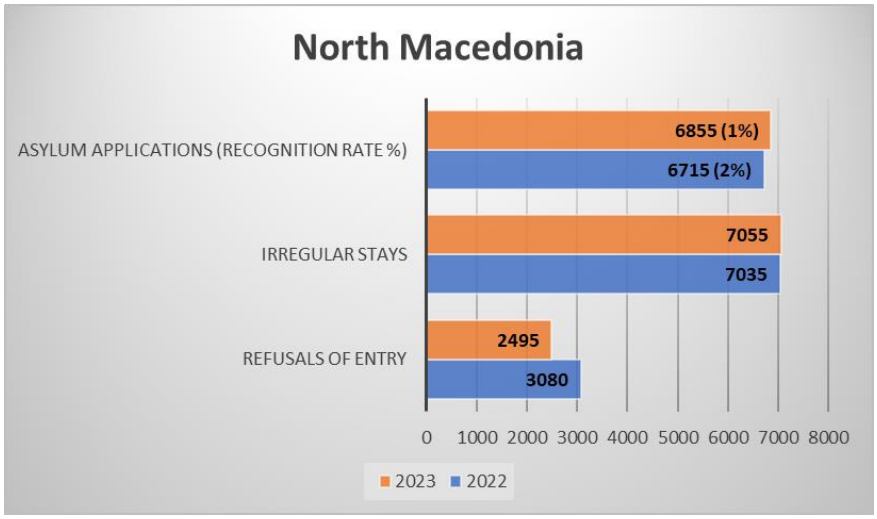

Źródło: Eurostat.

3. Współpraca w zakresie migracji, zarządzania granicami i readmisji

Po podpisaniu umowy o statusie w 2022 r. współpraca w zakresie zarządzania granicami między Macedonią Północną a Fronteksem utrzymuje się na wysokim poziomie bez zmian w okresie

sprawozdawczym (funkcjonariusze Fronteksu zostali rozmieszczeni w Macedonii Północnej w 2023 r. po podpisaniu umowy). Wdrażanie umowy o statusie przebiega sprawnie dzięki realizacji wspólnej operacji Fronteksu „Macedonia Północna". Macedonia Północna regularnie uczestniczy również w innych wspólnych operacjach Fronteksu, a także w ramach dni wspólnych działań.

Ogólnie rzecz biorąc, państwa członkowskie informowały o dobrej współpracy w dziedzinie zarządzania granicami i readmisji, nawet jeżeli wyniki na granicach lądowych mogłyby być lepsze, a readmisja mogłaby przebiegać sprawniej pod względem zarówno wyników, jak i harmonogramu.

W 2023 r. państwa członkowskie nie wymagały żadnej dalszej pomocy ze strony Fronteksu w zakresie identyfikacji i uzyskiwania dokumentów podróży. Może to wskazywać na skuteczne wdrażanie odpowiednich aspektów umowy o readmisji między UE a Macedonią Północną. Po ogłoszeniu przez Frontex skierowanego do instytucji partnerskich z Bałkanów Zachodnich corocznego zaproszenia do udziału w charakterze obserwatorów w zarządzanych przez Frontex posiedzeniach krajowych grup roboczych Macedonia Północna otrzymała status obserwatora w krajowej grupie roboczej ds. Algierii, Bangladeszu, Maroka i Iraku.

Trzecia generacja planu działania na rzecz współpracy uzgodnionego między EUAA a Macedonią Północną na lata 2023–2025 obowiązuje i pozostaje ważnym narzędziem usprawniania systemu azylowego i systemu przyjmowania.

W październiku 2024 r. Macedonia Północna przystąpiła do Europejskiej Sieci Migracyjnej (unijnej sieci ekspertów w dziedzinie migracji i azylu) w charakterze państwa obserwatora.

4. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa

Poziom współpracy i wymiany informacji z Europolem jest dobry i zwiększył się w 2023 r. Urzędnik łącznikowy z Macedonii Północnej jest oddelegowany do Europolu od 2015 r. Organy ścigania Macedonii Północnej przekazują informacje na temat skonfiskowanej broni i aresztowanych podejrzanych oraz przekazują informacje zwrotne na żądanie w ramach działań operacyjnych. Macedonia Północna bierze również udział w EMPACT.

W porównaniu z 2022 r. w 2023 r. odnotowano znaczny wzrost regularnej wymiany informacji między Macedonią Północną a Europolem w podziale na obszary przestępcze. Zwiększyła się również wymiana informacji za pośrednictwem SIENA i CT SIENA (w przypadku tej drugiej aplikacji o 38 % w porównaniu z 2022 r.). Macedonia Północna nadal uczestniczyła w projektach analitycznych Europolu rozpoczętych w poprzednich latach i w okresie 2023–2024 dołączyła do kolejnych trzech projektów.

W bieżącym okresie urzędnik łącznikowy Macedonii Północnej oddelegowany do Europolu aktywnie uczestniczył w cotygodniowych spotkaniach związanych z walką z terroryzmem.

Macedonia Północna kontynuowała współpracę z EUDA w kontekście projektu IPA8.

5. Programy obywatelstwa dla inwestorów

Ustawa o obywatelstwie Macedonii Północnej przewiduje możliwość uzyskania obywatelstwa bez konieczności spełnienia jakichkolwiek z góry ustalonych wymagań w przypadku osób, z którymi wiążą się „szczególne względy ekonomiczne" dla kraju. W latach 2023 i 2024 nie wprowadzono żadnych zmian do tej ustawy. W 2023 r. nie podjęto decyzji w sprawie wniosków o obywatelstwo ze szczególnych względów ekonomicznych, natomiast złożono pięć wniosków, a ich ocena jest w toku. Komisja powtarza, że wdrożenie tej ustawy nie powinno prowadzić do systematycznego przyznawania obywatelstwa w zamian za inwestycje, ponieważ może to zostać wykorzystane do obchodzenia unijnej

procedury wydawania wiz krótkoterminowych oraz unikania dogłębnej oceny indywidualnego ryzyka związanego z migracją i ryzyka dla bezpieczeństwa, z którym ta procedura się wiąże, a zatem może mieć wpływ na ruch bezwizowy.

6. Zalecenia

Macedonia Północna podjęła działania w celu wypełnienia większości poprzednich zaleceń Komisji. Należy jednak poczynić dalsze postępy i uwzględnić następujące kwestie:

a) Ukończenie pełnego dostosowania polityki wizowej Macedonii Północnej do unijnego wykazu państw objętych obowiązkiem wizowym. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie należy wprowadzić bardziej rygorystyczną kontrolę przesiewową obywateli państw trzecich przybywających bez wiz w drodze inicjatyw operacyjnych lub administracyjnych (np. na przejściach granicznych) lub poprzez ustawodawstwo krajowe jako minimalny środek tymczasowy oczekiwany od Macedonii Północnej.

b) Zapewnienie, aby wnioski o obywatelstwo na podstawie ustawy o „szczególnych względach ekonomicznych" były rozpatrywane w oparciu o gruntowną weryfikację wnioskodawców, oraz powstrzymanie się od umożliwiania systematycznego nabywania obywatelstwa ze szczególnych względów ekonomicznych.

SERBIA

1. Dostosowanie polityki wizowej

W Serbii obowiązuje ruch bezwizowy z 16 państwami, które są wymienione w unijnym wykazie państw objętych obowiązkiem wizowym: Armenią, Azerbejdżanem, Bahrajnem, Białorusią, Chinami, Indonezją, Jamajką, Katarem, Kazachstanem, Kirgistanem, Kuwejtem, Mongolią, Omanem, Rosją, Surinamem i Turcją.

Dążąc do lepszego dostosowania swojej polityki wizowej do polityki wizowej UE, w okresie od października 2022 r. do kwietnia 2023 r. Serbia postanowiła wprowadzić pełny system wizowy dla obywateli Boliwii, Burundi, Gwinei Bissau, Kuby, Indii i Tunezji.

W listopadzie 2023 r. Serbia przyjęła „plan harmonizacji systemu wizowego z polityką wizową UE", w którym określono, że dostosowanie wykazu państw, które są zobowiązane do posiadania wizy w UE, nastąpi na rok lub sześć miesięcy przed przystąpieniem Serbii do UE. Ponieważ jednak brak dostosowania polityki wizowej przyczynia się do zwiększonego ryzyka nielegalnej migracji do UE na szlaku zachodniobałkańskim, Komisja oczekuje od Serbii szybszych postępów w dostosowywaniu polityki wizowej. W ramach programu reform wynikającego z planu wzrostu gospodarczego Serbia zobowiązała się do większego dostosowania do unijnego wykazu państw objętych obowiązkiem wizowym. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie przepisów minimalnym środkiem tymczasowym, jakiego oczekuje się od Serbii, jest bardziej rygorystyczna kontrola przesiewowa obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z krajów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji.

2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W 2023 r. w państwach członkowskich obywatele Serbii złożyli 4 690 wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, co stanowi wzrost o 9,5 % w stosunku do 2022 r. (4 280) i świadczy o utrzymywaniu się tendencji z poprzednich lat. Wskaźnik przyznawania azylu obniżył się z 5 % w 2022 r. do 2 % w 2023 r.

Liczba przypadków niedozwolonego przekroczenia granic zewnętrznych UE przez obywateli Serbii spadła o 34 % – z 32 w 2022 r. do 21 w 2023 r. Liczba obywateli Serbii nielegalnie przebywających w państwach członkowskich nadal malała – w 2023 r. wyniosła 13 025 osób w stosunku do 13 625 w 2022 r. (spadek o 4 %). W 2023 r. liczba obywateli Serbii, którym odmówiono wjazdu, wykazywała tę samą tendencję i spadła o 13 % (6 550 w 2022 r. w porównaniu z 5 675 w 2023 r.).

Liczba decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Serbii wzrosła o 4 % (5 835 w 2023 r. w stosunku do 5 630 w 2022 r.). Podobnie liczba osób, które wróciły, wzrosła o 5 % (3 505 w 2023 r. w stosunku do 3 245 w 2022 r.), a odsetek powrotów wzrósł z 58 % w 2022 r. do 60 % w 2023 r.

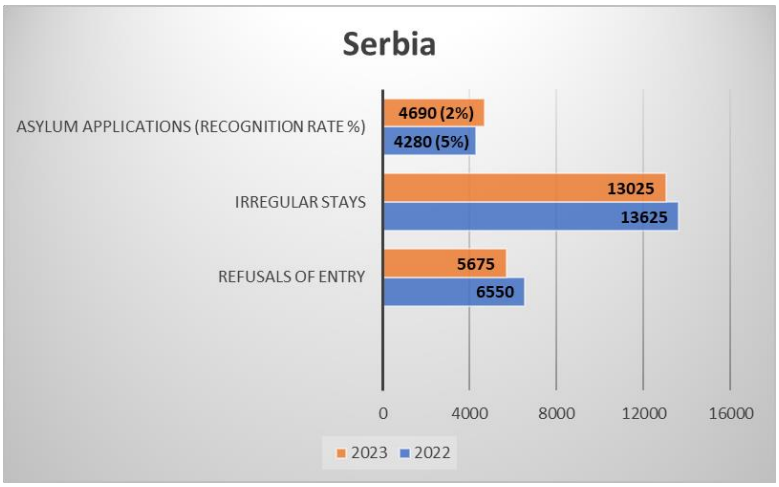

Źródło: Eurostat.

3. Współpraca w zakresie migracji, zarządzania granicami i readmisji

Serbia nadal pozytywnie angażowała się we wdrażanie planu działania UE na rzecz Bałkanów Zachodnich. W 2023 r. Serbia kontynuowała wdrażanie nowej strategii zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2022–2027 oraz planu działania na lata 2022–2024. Wysiłki Serbii na rzecz ochrony swoich granic i zwalczania przemytników migrantów w ramach specjalnych operacji policyjnych od października 2023 r. wywołały szeroko zakrojony efekt odstraszający w całym regionie, zmniejszyły obecnie presję i wpłynęły na szlaki migracyjne. Obserwuje się przesunięcie w kierunku korytarza Bośnia i Hercegowina–Chorwacja, głównie ze względu na trudności w tranzycie przez Serbię i stopniowe dostosowywanie operacji przemytników do nowych realiów w terenie.

Serbia kontynuowała współpracę z Fronteksem w zakresie migracji i zarządzania granicami w oparciu o ustalenia robocze i umowę o statusie; ta ostatnia umożliwia rozmieszczenie funkcjonariuszy stałej służby Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej posiadających uprawnienia wykonawcze w ramach wspólnych operacji. Nowa umowa o statusie została podpisana 25 czerwca 2024 r. W Belgradzie znajduje się urzędnik łącznikowy Fronteksu posiadający mandat regionalny obejmujący Serbię, Bośnię i Hercegowinę oraz Czarnogórę. Frontex i uczestniczące państwa członkowskie UE nadal rozmieszczały funkcjonariuszy stałej służby na serbskich odcinkach granicy lądowej z Bułgarią i Węgrami.

Serbia kontynuowała współpracę z EUAA. Odpowiedni „plan działania” przedłużono na 2023 r. jako podstawę współpracy z EUAA. Opracowano trzeci plan działania na rzecz współpracy na lata 2024–2026, a jego ostateczne zatwierdzenie jest w toku.

W marcu 2023 r. Serbia przystąpiła do Europejskiej Sieci Migracyjnej (unijnej sieci ekspertów w dziedzinie migracji i azylu) w charakterze państwa obserwatora.

Serbia kontynuowała współpracę z państwami członkowskimi UE w zakresie migracji i zarządzania granicami na podstawie umów dwustronnych/wielostronnych. Przykłady współpracy obejmowały sprzęt/pomoc techniczną, wymianę informacji/danych statystycznych (w tym sprawozdań dotyczących podrobionych dokumentów i przestępczości transgranicznej), analizę ryzyka, wspólne patrole graniczne (1 342 takie patrole z Bułgarią, Chorwacją, Węgrami i Rumunią), kursy szkoleniowe itp. W 2023 r. uruchomiono trójstronną inicjatywę Serbii, Austrii i Węgier (na podstawie porozumienia z listopada 2022 r.), aby wzmocnić kontrole na granicy Serbii z Macedonią Północną przez utworzenie wspólnej grupy zadaniowej złożonej z personelu austriackiego, węgierskiego i serbskiego oraz przez połączenie zasobów sprzętu zapewnianego przez te trzy państwa.

Jeśli chodzi o readmisję, Frontex i państwa członkowskie UE informowały o ogólnie dobrej współpracy z Serbią. W odniesieniu do powrotów obywateli państw trzecich (najliczniejszą grupę stanowili obywatele Afganistanu, Maroka i Syrii), władze serbskie przyjęły tylko połowę wniosków złożonych przez państwa członkowskie UE (1 090 z 2 198).

4. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa

Serbia kontynuowała bliską współpracę z Europolem, zwłaszcza w dziedzinie poważnych przestępstw, przestępczości zorganizowanej i walki z terroryzmem. Serbia utrzymuje urzędnika łącznikowego w siedzibie Europolu. Współpraca operacyjna z państwami członkowskimi UE koordynowana przez Europol była intensywna, w tym za pośrednictwem wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych i specjalnych wielonarodowych grup zadaniowych, np. operacyjnej grupy zadaniowej RAPAX, zajmujących się zwalczaniem handlu ludźmi między Europą a Ameryką Łacińską w celu ich wykorzystania seksualnego.

Serbia kontynuowała udział w EMPACT. Ważnym elementem współpracy z Europolem jest regularna wymiana informacji za pośrednictwem aplikacji SIENA. Serbska policja nadal przekazywała również informacje do baz danych Europolu i projektów analitycznych; liczba przypadków takiego przekazania przez Serbię wzrosła w 2023 r. o 10 % w porównaniu z 2022 r.

W 2023 r. Serbia bardzo intensywnie współpracowała z CEPOL-em, zarówno w formie szkoleń, jak i w formie wymiany pracowników, ze szczególnym uwzględnieniem cyberprzestępczości, kryptowalut, fałszywych informacji/dezinformacji i umiejętności cyfrowych personelu policji.

Eurojust i Serbia kontynuowały bliską współpracę w sprawach karnych, zwłaszcza za pośrednictwem serbskiego prokuratora łącznikowego. Serbia uczestniczyła również we wspólnych zespołach dochodzeniowo-śledczych wspieranych przez Eurojust.

Serbia nadal blisko współpracowała z Interpolem w dziedzinie bezpieczeństwa. Współpraca z sąsiadującymi państwami członkowskimi UE, zwłaszcza Chorwacją i Rumunią, w dziedzinie poważnych przestępstw na obszarach przygranicznych, w tym przemytu migrantów i przemytu narkotyków, broni i amunicji, była intensywna.

Serbia kontynuowała współpracę z EUDA na podstawie porozumienia roboczego z 2020 r. oraz w kontekście projektu IPA8.

5. Zalecenia

Serbia podjęła działania w celu wypełnienia poprzednich zaleceń Komisji. Należy jednak poczynić dalsze postępy i uwzględnić następujące kwestie:

a) Dostosowanie polityki wizowej Serbii do unijnego wykazu państw objętych obowiązkiem wizowym. W oczekiwaniu na pełne dostosowanie przepisów należy wprowadzić bardziej rygorystyczną kontrolę przesiewową obywateli państw trzecich przybywających bez wiz, w szczególności z krajów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa lub ryzyko nielegalnej migracji, w drodze inicjatyw operacyjnych lub administracyjnych (np. na przejściach granicznych) jako minimalny środek tymczasowy oczekiwany od Serbii.

b) Pełne wdrożenie klauzuli dotyczącej obywateli państw trzecich, zawartej w umowie o readmisji między UE a Serbią.

II. PAŃSTWA WSCHODNIOKARAIBSKIE

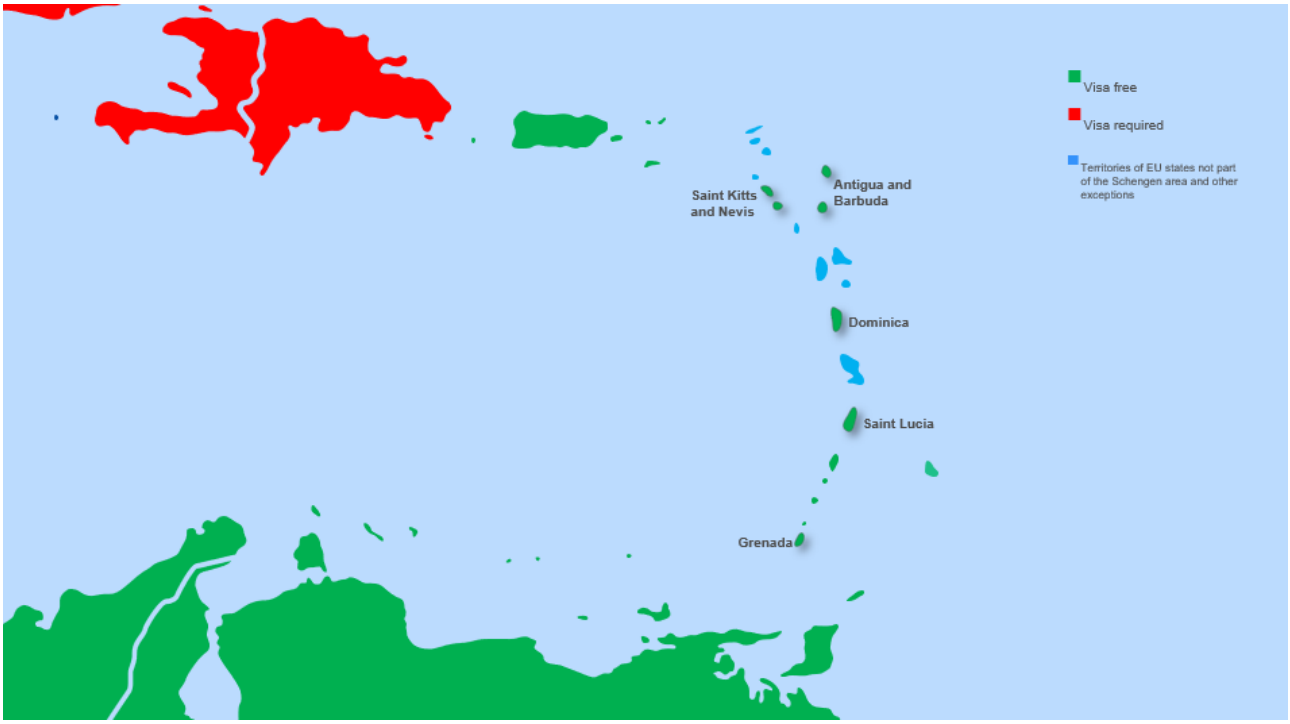

Od 2020 r. Komisja współpracuje z pięcioma państwami wschodniokaraibskimi objętymi ruchem bezwizowym i realizującymi programy obywatelstwa dla inwestorów (**Antiguą i Barbudą, Dominiką, Grenadą, Saint Kitts i Nevis** oraz **Saint Lucia**) w celu uzyskania istotnych informacji i danych na temat tych programów.

Wszystkie pięć państw realizuje różne programy obywatelstwa dla inwestorów, które polegają głównie na bezpośrednich wkładach do budżetu państwa lub inwestycjach w duże projekty infrastrukturalne, użyteczności publicznej lub w zakresie nieruchomości. Pierwsza opcja jest zazwyczaj tańsza, a opcja dotycząca nieruchomości jest zazwyczaj droższa. Proces ubiegania się o obywatelstwo oraz stosowane kompleksowe analizy i kontrole bezpieczeństwa są podobne we wszystkich pięciu państwach i obejmują pięć głównych etapów:

1) licencjonowanym agentom reklamowym powierza się znalezienie zainteresowanych inwestorów w państwach trzecich;
2) zainteresowani inwestorzy składają wnioski za pośrednictwem upoważnionych lokalnych agentów, którzy z kolei składają wnioski i dokumenty potwierdzające do jednostki programu „Obywatelstwo w zamian za inwestycje” (CBI);
3) przeprowadza się trzypoziomowy proces weryfikacji: weryfikację pochodzenia środków finansowych (wykonywaną przez banki), weryfikację tożsamości, bezpieczeństwa i reputacji wnioskodawców (wykonywaną przez międzynarodowe firmy zajmujące się procesem kompleksowej analizy) oraz weryfikację ryzyka dla bezpieczeństwa i ryzyka imigracji (wykonywaną przez JRCC – Wspólne Regionalne Centrum Komunikacji Agencji Wykonawczej CARICOM ds. Przestępczości i Bezpieczeństwa);
4) na podstawie powyższych kontroli jednostka CBI zatwierdza lub odrzuca wniosek;
5) w przypadku zatwierdzonych wniosków ostateczną decyzję o przyznaniu obywatelstwa podejmuje właściwy minister.

Jak przedstawiono w szóstym sprawozdaniu dotyczącym mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego z października 2023 r., z oceny Komisji wynika kilka kwestii sugerujących,

że procedury kontroli i weryfikacji w pięciu państwach mogą nie być wystarczająco dokładne, aby zapewnić odrzucenie wniosków osób, które mogłyby stanowić potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa UE po nabyciu obywatelstwa tych państw, a tym samym bezwizowego dostępu do UE.

Żadne z pięciu państw nie wymaga miejsca zamieszkania ani nawet fizycznej obecności w danym kraju przed przyznaniem obywatelstwa[32]. Oznacza to, że dane biometryczne osób ubiegających się o wizę, które pomyślnie przeszły procedurę, nie są rejestrowane. Ponadto w różnym stopniu wszystkie pięć krajów daje wnioskodawcom, których wniosek rozpatrzono pozytywnie, możliwość zmiany imienia i nazwiska po uzyskaniu obywatelstwa w zamian za inwestycje. W Antigui i Barbudzie oraz na Dominice dopuszcza się taką możliwość po upływie pięciu lat od uzyskania obywatelstwa; w Grenadzie – po upływie roku. Stare imię i nazwisko jest jednak zachowywane w paszporcie pod nagłówkiem „Uwagi".

Od czasu opublikowania szóstego sprawozdania **liczba wnioskodawców, których wnioski rozpatrzono pozytywnie, nadal rośnie** w przypadku programów wszystkich państw, **a liczba odrzuconych wniosków pozostaje stosunkowo niska** pomimo pewnych tendencji wzrostowych w niektórych państwach. Poniższa tabela zawiera dane przekazane Komisji przez pięć państw[33].

	Antigua i Barbuda	**Dominika**	**Grenada**	**Saint Kitts i Nevis**	**Saint Lucia**
Łączna liczba otrzymanych wniosków	3 719 (2014–2022) 685 (2023) 739 (2024 do 30.6)	13 161 (2015–2022) 4 068 w 2023 r. 2981 w 2024 r. (do 30.06)	3 151 (2014–2022) 1 251 (2022) 2 297 (2023) 138 (2024 do 31.7)	17 668 (2015–2022) 1 987 (2023) 98 (2024 do 30.6)	2 013 (2015–2022) 4 076 (2023) 1 226 (2024 do 30.4)
Odrzucenia	157 (2014–2022) 24 (2023) 23 (2024)	420 (2019–2022) 210 (2023) 180 (2023)	204 (2015–2022) 59 (2023) 34 (2024)	532 (2015–2022) 207 (2023) 4 (2024)	70 (2015–2022) 28 (2023) 81 (2024)
Łączna liczba wydanych paszportów	**7 205** (2014–2022) **1 191** (2023) **198** (2024 do 30.6)	**34 596** (2018–2022, *dane z 2022 r. w trakcie weryfikacji*) **9 539** (2023)	**6 479** (2014–2022) 2023–2024: Nie dotyczy	**35 577** (2015–2022) 2023–2024: Nie dotyczy	Nie dotyczy

[32] W Antigui i Barbudzie wprowadzono obowiązek odbycia wizyty w kraju w ciągu trzech lat od przyznania obywatelstwa, a inne państwa rozważają wprowadzenie podobnego obowiązku.

[33] Zbiór danych jest niekompletny i zawiera szereg niespójności. Łączna liczba wniosków jest często niższa niż całkowita liczba wydanych paszportów, ponieważ wnioski mogą dotyczyć więcej niż jednej osoby (np. pozytywnie rozpatrzony wniosek dotyczący rodziny czteroosobowej liczy się jako 1 wniosek, ale wydano 4 paszporty).

		5 484 (2024 do 30.6)			

Wśród wnioskodawców, których wnioski rozpatrzono pozytywnie, nadal znajdują się przeważnie **osoby, które w przeciwnym razie musiałyby posiadać wizę, aby móc wjechać na terytorium UE**. Jak wynika z otrzymanych informacji, wnioskodawcami, których wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie w latach 2023–2024, są przede wszystkim między innymi obywatele Iranu (1 918), Chin (1 099), Syrii (747), Iraku (425), Nigerii (308) i Libanu (149)[34]. W następstwie rosyjskiej agresji na Ukrainę wszystkie pięć państw zawiesiło rozpatrywanie wniosków złożonych przez obywateli Rosji i Białorusi. W 2023 r. w Grenadzie nadal jednak znaczna liczba (około 2 300) wniosków obywateli rosyjskich oczekiwała na rozpatrzenie, co nastąpiło w 2024 r.[35]

Po opublikowaniu szóstego sprawozdania **Komisja kontynuowała współpracę z pięcioma państwami, zarówno na szczeblu politycznym, jak i technicznym**. 12 stycznia 2024 r. Komisja przeprowadziła spotkanie wysokiego szczebla z premierami pięciu państw, po którym służby Komisji odbyły techniczną wizytę wyjaśniającą w regionie w styczniu 2024 r. oraz doszło do wymiany informacji na piśmie.

Wizyta i otrzymane zaktualizowane informacje potwierdziły większość głównych obaw przedstawionych w szóstym sprawozdaniu, tj. że **programy obywatelstwa dla inwestorów nie mogą być pozbawione zagrożeń dla bezpieczeństwa**, a także gospodarcze i polityczne znaczenie tych programów dla pięciu państw.

Jednocześnie w ciągu ostatnich miesięcy we wszystkich pięciu państwach pojawiła się zwiększona świadomość potrzeby poprawy systemów kompleksowej analizy i kontroli bezpieczeństwa, a także otwartość na znaczne ulepszenia z pomocą partnerów międzynarodowych. W szczególności w pierwszych miesiącach 2024 r. pięć państw podpisało **protokół ustaleń określający ramy współpracy na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa ich systemów**. Zgodnie z protokołem pięć państw postanowiło zharmonizować minimalną opłatę inwestycyjną, która będzie wynosić 200 000 USD. W przypadku Antigui i Barbudy, Dominiki, Grenady i Saint Lucia stanowi to wzrost o 100 % (poprzednio próg wynosił 100 000 USD). Protokół zawiera również zobowiązanie do wymiany informacji na temat wnioskodawców, wdrożenia wzmocnionych środków w zakresie przejrzystości, ustanowienia regionalnego organu regulacyjnego, ulepszenia ram kontroli bezpieczeństwa oraz ustanowienia wspólnych norm dotyczących agentów, marketingu i promowania systemów.

Komisja będzie nadal ściśle współpracować z pięcioma państwami wschodniokaraibskimi i oceniać wdrożenie wyżej wspomnianych reform, zgodnie z obecnymi ramami prawnymi określonymi w art. 8 ust. 2 lit. d) rozporządzenia wizowego, który przewiduje uruchomienie mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego w przypadku wzrostu zagrożenia lub bezpośredniej groźby dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa wewnętrznego państw członkowskich. Po przyjęciu

[34] Warto zauważyć, że dane liczbowe w podziale na państwa trzecie przedstawione w niniejszym punkcie opierają się na danych przedłożonych przez państwa wschodniokaraibskie dotyczących pięciu państw o największej liczbie pozytywnie rozpatrzonych wniosków. W związku z tym możliwe jest, że rzeczywiste dane liczbowe dla każdego państwa trzeciego są nieco wyższe niż dane przedłożone w ramach tego procesu gromadzenia danych (tj. niektóre z tych narodowości mogły nie znaleźć się w „czołowej piątce" w jednym lub kilku państwach wschodniokaraibskich). Wszystkie wnioski obywateli Iranu, o których tu mowa, były rozpatrywane wyłącznie przez Dominikę.

[35] Grenada poinformowała Komisję, że na dzień 16 września 2024 r. na rozpatrzenie oczekiwało 87 wniosków obywateli rosyjskich.

zmienionego mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego Komisja dostosuje swoją ocenę na podstawie nowych przepisów. Niezależnie od okoliczności ocena Komisji będzie nadal należycie uwzględniać ogólne stosunki między UE a zainteresowanymi państwami trzecimi, a także ogólny kontekst polityczny.

III. AMERYKA ŁACIŃSKA

W komunikacie dotyczącym wiz z maja 2023 r.[36] jednym z głównych podkreślonych wyzwań była rosnąca liczba **wniosków o udzielenie azylu składanych przez obywateli państw trzecich zwolnionych z obowiązku wizowego**. Wnioski o udzielenie azylu składane przez obywateli państw zwolnionych z obowiązku wizowego często charakteryzują się **niskim wskaźnikiem przyznawania azylu**, a zatem stwarzają znaczne obciążenie dla systemów azylowych państw członkowskich: około 20 % (ponad 1,2 mln) wniosków o udzielenie azylu złożonych w UE w latach 2015–2023 złożyli obywatele państw trzecich podróżujący do UE bez wiz. Ma to miejsce w czasie, gdy zdolność przyjmowania niektórych państw członkowskich jest ograniczona ze względu na liczne kryzysy na arenie geopolitycznej, w szczególności potrzebę zintegrowania dużej liczby osób objętych tymczasową ochroną, które znalazły schronienie w UE ze względu na trwającą wojnę napastniczą Rosji przeciwko Ukrainie oraz ciągły napływ migrantów o nieuregulowanym statusie z innych części świata.

Poza państwami sąsiadującymi z UE, które są regularnie ujmowane w sprawozdaniach w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego, w ostatnich latach niektóre państwa członkowskie UE obserwują rosnącą liczbę osób ubiegających się o azyl z państw Ameryki Łacińskiej zwolnionych z obowiązku wizowego, jak pokazano w poniższych tabelach. W okresie od 2015 r. do pierwszego kwartału 2024 r. liczba wniosków o udzielenie azylu składanych przez obywateli państw regionu Ameryki Łacińskiej zwolnionych z obowiązku wizowego znacznie wzrosła, co doprowadziło

[36] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie monitorowania systemów bezwizowych UE, COM(2023) 297 final.

do sytuacji, w której wnioski tych osób stanowią **połowę łącznej liczby wniosków o udzielenie azylu składanych przez obywateli państw trzecich podróżujących bez wiz (około 600 000 z około 1,2 mln)**.

Tabela 1 – Wnioski o udzielenie azylu złożone po raz pierwszy 2015 r. – styczeń–czerwiec 2024 r. Źródło: Eurostat.

Państwo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Styczeń-lipiec 2024 r.
Kostaryka	10	5	15	20	60	40	20	80	115	120
Salwador	555	1 765	2 965	5 040	9 070	4 230	1 830	3 580	2 880	1 540
Gwatemala	20	40	85	230	620	500	265	440	545	260
Honduras	220	475	1 325	2 770	7 245	5 670	2 360	3 260	4 030	1 580
Meksyk	75	50	80	125	200	160	135	260	335	195
Nikaragua	45	65	165	1 890	6 530	3 900	1 365	2 780	3 235	1 545
Panama	5	5	10	15	55	50	60	125	170	85
Argentyna	15	20	35	100	340	450	325	810	1 475	985
Brazylia	90	205	290	670	1 605	1 650	795	1 555	1 775	1 245
Chile	35	50	50	105	225	300	195	370	600	385
Kolumbia	270	1 050	3 935	10 045	31 850	29 055	13 140	42 420	62 015	31 845
Paragwaj	15	15	30	80	375	370	250	740	1 085	735
Peru	145	150	550	1 515	6 810	6 140	3 055	12 685	23 035	16 135
Urugwaj	0	10	20	30	110	170	140	110	200	110
Wenezuela	775	4 690	12 985	22 195	44 770	30 325	17 380	50 050	67 085	41 740
OGÓŁEM	2 275	8 595	22 540	44 830	109 865	83 010	41 315	119 265	168 580	98 505

Państwo	Rok	Odmowy wjazdu	Nielegalny pobyt	Wnioski o udzielenie azylu składane po raz pierwszy	Wskaźnik przyznawania azylu[37]
Argentyna	**2022**	350	1 110	810	2 %
	2023	335	1 285	1 475	4 %
Brazylia	**2022**	2 825	4 565	1 555	8 %
	2023	2 380	4 990	1 775	9 %
Chile	**2022**	180	620	370	5 %
	2023	210	700	600	4 %
Kolumbia	**2022**	3600	9 800	42 420	6 %
	2023	3655	14 260	62 015	6 %
Kostaryka	**2022**	20	75	80	0 %
	2023	20	85	115	11 %
Salwador	**2022**	165	650	3 580	31 %
	2023	130	720	2 880	31 %
Gwatemala	**2022**	115	285	440	17 %
	2023	105	260	545	32 %
Honduras	**2022**	515	2 405	3 260	17 %
	2023	475	2 490	4 030	23 %
Meksyk	**2022**	190	695	260	12 %
	2023	235	730	335	18 %
Nikaragua	**2022**	425	1 325	2 780	25 %
	2023	370	1 080	3 235	52 %
Panama	**2022**	25	35	125	14 %
	2023	25	40	170	6 %
Paragwaj	**2022**	725	1 265	740	5 %
	2023	460	1 800	1 085	3 %
Peru	**2022**	1 155	3 650	12 685	5 %
	2023	990	4 755	23 035	5 %
Urugwaj	**2022**	30	190	110	3 %

[37] Wskaźnik przyznawania azylu obejmuje formy ochrony regulowane przez UE (status uchodźcy i ochrona uzupełniająca) i nie obejmuje statusów ochrony krajowej (względy humanitarne). Oblicza się go przez podzielenie liczby pozytywnych decyzji pierwszej instancji (o przyznaniu statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej) przez całkowitą liczbę wydanych decyzji.

	2023	25	220	200	5 %
Wenezuela	**2022**	250	2 000	50 050	4 %
	2023	405	2 175	67 085	3 %[38]
OGÓŁEM/ŚREDNIA (%)	**2022**	10 555	28 670	119 265	10 %
	2023	9 835	35 590	168 580	14 %

W 2023 r. obywatele piętnastu państw, o których mowa, złożyli **168 580 wniosków** w porównaniu z 119 265 wnioskami w 2022 r. Stanowi to **wzrost o ponad 40 % w ciągu jednego roku**.

Chociaż obywatele wszystkich piętnastu państw regionu objętych zwolnieniem z obowiązku wizowego złożyli wnioski o udzielenie azylu, największą liczbę i tendencje wzrostowe odnotowano w przypadku Wenezueli, Kolumbii i Peru, a następnie Hondurasu, Nikaragui i Salwadoru. W pozostałych państwach liczby te są mniejsze, a tendencje wzrostowe są mniej znaczące, w związku z czym na chwilę obecną nie budzą szczególnych obaw[39].

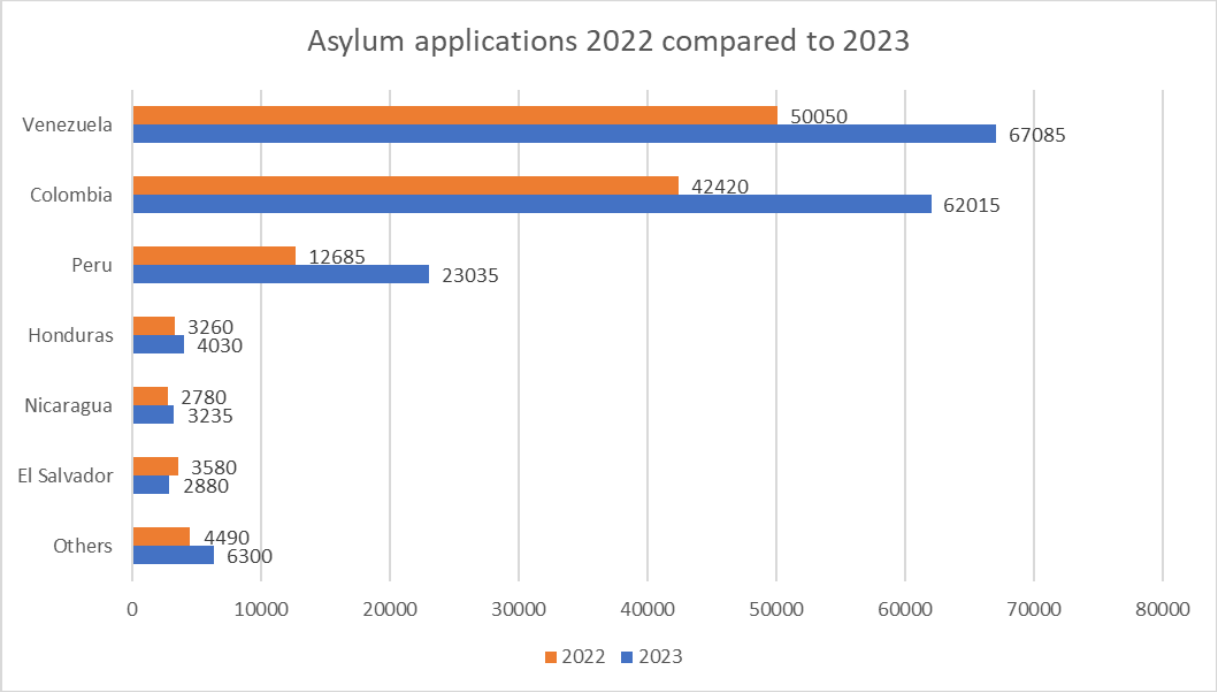

Źródło: Eurostat.

Jeżeli chodzi o **Wenezuelę**, liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej składanych przez obywateli Wenezueli w państwach członkowskich w ciągu ostatnich trzech lat stale rośnie i wynosi ponad 50 000 wniosków rocznie. W 2023 r. złożono 69 540 wniosków, podczas gdy w 2022 r. złożono 52 075 wniosków. Komisja uznaje, że tendencje te są związane z obecną sytuacją polityczną i gospodarczą w Wenezueli, i przypomina o zobowiązaniu UE do wspierania, wraz ze swoimi partnerami międzynarodowymi, pokojowego, demokratycznego i pluralistycznego rozwiązania pod przewodnictwem Wenezueli w celu zakończenia kryzysu w tym kraju.

[38] W 2023 r. 91 % decyzji wydanych w pierwszej instancji skutkowało przyznaniem wnioskodawcom z Wenezueli krajowych statusów humanitarnych (72 % w 2022 r.).

[39] W przypadku Brazylii liczba odmów wjazdu i nielegalnych pobytów należy do największych, lecz fakt ten należy rozpatrywać proporcjonalnie do większej liczby ludności tego kraju.

Jeżeli chodzi o **Kolumbię**, w 2023 r. obywatele Kolumbii złożyli 63 310 wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w państwach członkowskich, co stanowi wzrost o 46 % w stosunku do 2022 r. (43 370 wniosków). Komisja przyznaje, że tendencje te są również związane z faktem, że Kolumbia przyjmuje prawie 3 mln uchodźców i migrantów z Wenezueli. Jak stwierdzono we wspólnym komunikacie, UE będzie nadal wspierać Kolumbię i region w radzeniu sobie z tym kryzysem migracyjnym.

Jeżeli chodzi o **Peru**, odnotowano gwałtowny wzrost o 81 % liczby wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich w latach 2022–2023 – w 2023 r. złożono 23 280 wniosków w porównaniu z 12 880 w 2022 r.

Jeżeli chodzi o **Honduras**, w 2023 r. w państwach członkowskich złożono 4 065 wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w porównaniu z 3 335 w 2022 r., co stanowi wzrost o 18 %.

Jeżeli chodzi o **Nikaraguę**, w 2023 r. w państwach członkowskich złożono 3 340 wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w porównaniu z 2 855 w 2022 r., co stanowi wzrost o 15 %.

Jeżeli chodzi o **Salwador**, w 2023 r. w państwach członkowskich złożono 3 060 wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w porównaniu z 3 770 w 2022 r., co stanowi spadek o 19 %.

Aby zapewnić trwały charakter zwolnienia z obowiązku wizowego, ruch bezwizowy powinien być stosowany wyłącznie w przypadku pobytów krótkoterminowych. Służby Komisji, we współpracy z ESDZ, podejmą dialog z najbardziej zainteresowanymi państwami w regionie w celu wymiany informacji i najlepszych praktyk, wspierania wysiłków władz we wdrażaniu odpowiednich kontroli granicznych przy wyjeździe, kampanii uświadamiających na temat praw i obowiązków w ramach systemów bezwizowych oraz innych odpowiednich działań mających na celu usunięcie przyczyn dużej liczby wniosków o udzielenie azylu. Komisja będzie monitorować wdrażanie wyżej wymienionych środków oraz wpływ na liczbę nielegalnych pobytów i wniosków o udzielenie azylu, zgodnie z obecnymi ramami prawnymi określonymi w art. 8 ust. 2 lit. a) i b) rozporządzenia wizowego, który przewiduje uruchomienie mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego w przypadku znacznego wzrostu nielegalnej migracji lub wzrostu liczby bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu.

Jeżeli chodzi o długie pobyty, obie strony powinny zacieśnić współpracę w zakresie legalnych dróg migracji i wspierać wzajemnie korzystne ustalenia z partnerami dotyczące mobilności, jak stwierdzono we wspólnym komunikacie pt. „Nowy program na rzecz stosunków między UE a Ameryką Łacińską i Karaibami”.

WNIOSKI

Państwa członkowskie informują o ogólnie bliskiej współpracy ze wszystkimi partnerami zarówno w dziedzinie migracji, jak i w dziedzinie bezpieczeństwa. Kilku spośród tych partnerów musi nadal rozwiązać problem bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu, a wszyscy powinny nadal czynić postępy w dostosowywaniu polityki wizowej, aby zapobiegać ryzyku, że obywatele państw trzecich będą wjeżdżać na ich terytorium bez wizy, a następnie kontynuować podróż nielegalnie do UE.

Jeżeli chodzi o sąsiedztwo UE, działania następcze po zakończeniu procesu liberalizacji reżimu wizowego nadal są skutecznym narzędziem wspierania reform i zacieśniania współpracy z UE w zakresie migracji, zarządzania granicami i bezpieczeństwa. Komisja Europejska uważa, że Albania, Bośnia i Hercegowina, Mołdawia, Czarnogóra, Macedonia Północna i Serbia podjęły działania w celu wypełnienia szeregu zaleceń zawartych w szóstym sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego. Jeżeli chodzi o Ukrainę i Kosowo, których obywatele uzyskali zwolnienie z obowiązku wizowego mniej niż siedem lat temu i w przypadku których to krajów nadal konieczne jest składanie sprawozdań dotyczących spełniania wymogów liberalizacji reżimu wizowego, Komisja uważa, że wymogi te są nadal spełnione. Oba państwa muszą jednak podjąć dalsze działania w celu zastosowania się do zaleceń Komisji. W przypadku Gruzji, której obywatele również uzyskali zwolnienie z obowiązku wizowego mniej niż siedem lat temu i w odniesieniu do której nadal konieczne jest przedstawienie sprawozdania na temat spełniania wymogów liberalizacji reżimu wizowego, Komisja uważa, że aby nadal spełniać wszystkie kryteria liberalizacji reżimu wizowego i uniknąć ewentualnego uruchomienia mechanizmu zawieszającego, kraj ten musi podjąć dalsze pilne działania w celu zastosowania się do zaleceń Komisji, w szczególności w dziedzinie ochrony praw podstawowych.

Proces ten będzie nadal ściśle monitorowany, w tym w formie posiedzeń urzędników wyższego szczebla i regularnych posiedzeń podkomitetu ds. sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa. W rocznych sprawozdaniach w sprawie rozszerzenia Komisja nadal będzie również monitorowała kwestie związane z wymogami liberalizacji reżimu wizowego.

Komisja będzie też nadal współpracować z krajami objętymi ruchem bezwizowym we wschodnich Karaibach obsługującymi programy obywatelstwa dla inwestorów, aby zapobiec wszelkim ewentualnym zagrożeniom dla bezpieczeństwa UE i jej państw członkowskich, a także z odpowiednimi państwami Ameryki Łacińskiej, aby zapobiec wykorzystywaniu ruchu bezwizowego do składania bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu.